

„Új sorozatba kezdünk lapunk második oldalán. (...) Az igehirdetésről, annak nehézségeiről és örömeiről, csodáiról és tévútjairól, kulisszatitkairól és szakmai kérdéseiről egyaránt szeretnénk írni. A cél egyértelmű: legyen téma egyházunkban az igehirdetés.”

► Ige+ hirdető – 2. oldal

„Az elvi és gyakorlati kizárólagosság lassacskán minden szinten érezhető, hiszen a protestáns lelkészek már nemcsak a szentségi liturgiában (eucharisztia), hanem az igeliturgiában sem vehetnek aktívan részt (lásd a 2007. évi imahét megnyitását a budapesti bazilikában). Minket, evangélikusokat ezek szerint csupán keresztény jellegű közösségnek vagy civil szervezetnek ismernek el.”

► Éghajlatváltozás az ökumenében – 8. oldal

„Kötelekkel, pisztollyal, késekkel felszerelve érkeztek a malatyai evangéliumi gyülekezet irodájába a szerda délelőtti bibliatanulmányozásra.”

► Hitünkért haltak... – 9. oldal

Táblákba vésett egyháztörténet ► 4. oldal
Hogy látva lássanak... ► 5. oldal
Az egyházzene új doktora ► 5. oldal
Hűség és kreativitás ► 6–7. oldal
Pedagógusnap apropóján... ► 10. oldal
Fülepajzok az üdvösség útján? ► 11. oldal

Szentháromság hite

Két hét Klaus Douglass gyülekezetében

Ösztöndíjként lehetőségem nyílt arra, hogy május 1-jétől két hetet egy németországi gyülekezetben töltsék. Választásom a Frankfurt am Main közelében lévő Andreasmegyeire esett, amelynek vezetője, dr. Klaus Douglass oly nagy érdeklődést váltott ki Magyarországon is az új reformációról szóló könyvével. Amikor olvastam (úgy is, mint kötelező tananyagot), bennem is kérdéseket vetett föl, és némi kételyt ébresztett: tényleg lehetséges 96 pontba foglalt téziseit a gyakorlatban megvalósítani?

A gyülekezet jelmondata: „Egy álom az egyházzól” (Ein Traum von Kirche). Mielőtt arra gondolnánk, hogy mindez csupán álmodozás, amelynek semmi gyakorlati értelme nincs, lássuk a tényeket! Tizenhét évvel ezelőtt, mielőtt Klaus lett a lelkész, az istentiszteletet húsz-harminc idős ember látogatta. Ma kétezer-négyszáz az aktív tagok száma, és körülbelül kétszáznyolcvan-háromszáz önkéntes segíti a négy lelkész és a négy-öt fizetett munkatárs szolgálatát...

► Folytatás a 4. oldalon

Az ötödik országos evangélikus találkozó programja

Paks, 2007. június 22–23.

Június 22., péntek

Sportsarnok

17.00: Megnyitó; zászlóátadás, köszöntések – Szabó Vilmos Béla esperes

• Nyitóáhitat – dr. Fabiny Tamás püspök (Lk 5,1–11)

• Az Evangélikus Hittudományi Egyetem fúvószenekarának és a paksi gyülekezet énekkarának zenei szolgálata

18.00–19.00: Közegyházi fórum *Evangélikus panoráma* címmel Radosné Lengyel Anna országosfelügyelő-helyettes vezetésével. Résztvevők: Muntag András zsinati gazda, Hafenscher Károly országos irodaigazgató, Szeverényi János országos missziói lelkész, T. Pintér Károly, az *Evangelikus Élet* főszerkesztője, Kendeh K. Péter, a Luther Kiadó igazgatója, Mihályi Zoltánné, az Országos Egyházi Iroda Oktatási Osztályának vezetője és Frenyó Anna, az Országos Egyházi Iroda Ifjúsági Osztályának vezetője

19.00–20.00: Vacsora

Esti programok:

20.00: Szita István festőművész kiállításának, valamint cigány művészek tárlatának megnyitása a paksi művelődési házban

20.30: A SZÉF Alapítvány színjátszó társulatának *A tékozló fiú* című előadása a művelődési házban

• A paksi Roger Schilling fúvósok műsora a pincesorban

Június 23., szombat

Sportsarnok

9.00: Reggeli áhitat – Ittész János püspök (2Kor 5,18–21)

9.30: *A megbékéltek mint békességszerzők* – pódiumbeszélgetés dr. Kráncz Mihállyal, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem teológusprofesszorával, dr. Szűcs Ferenc professzorral, a Károli Gáspár Református Egyetem rektorával és dr. Varga Gyöngyivel, az Evangélikus Hittudományi Egyetem adjunktusával. A beszélgetés moderátora ifj. dr. Fabiny Tibor egyetemi tanár.

Művelődési ház

11.15–12.30: *A megbékélés távlatai* – szekcióbeszélgetések

• Megbékélés a családban – Bencze András lelkész, Szabó György egyházkerületi felügyelő

• Megbékélés a generációk között – Frenyó Anna, az ifjúsági osztály vezetője, Pintér Károly nyugalmazott lelkész

• Párbeszéd a zsidósággal – Kovács László lelkész, Róna Tamás rabbi

• Megbékélés a keresztény egyházak között – Rozs-Nagy Szilvia lelkész, Nagypál Szabolcs katolikus teológus

• Megbékélés a romákkal – Csepregi Erzsébet lelkész, Ignác János tanár, a Duna-Sió Közi Kistérségi Roma Egyesület elnöke

• Megbékélés határon innen és túl – Gémes István (Németország), Nagy Olivér

(Szlovákia), Kőncze G. Árpád és Máttyás Attila (Románia), Dolinsky Gábor (Szerbia), Mesmer Ottó (Ausztria), id. Zászkaliczky Pál (Magyarország)

• Megbékélés a társadalomban: Pröhle Gergely országos felügyelő, dr. Csepregi András lelkész, az Oktatási és Kulturális Minisztérium egyházi kapcsolatokért felelős főtanácsadója

12.30–15.00: Ebédszünet és fakultatív hájókirándulás

15.00–16.30: „Utcamisszió” a Duna-parton – Szeverényi János országos missziói lelkész, a pécsi gospelkórus és a Felsővezeték együttes

17.00: *A megbékélés ünnepe* – úrvacsorai istentisztelet a Duna-parton. Igézhirdetés: Gáncs Péter püspök (Jn 21,1–14); közreműködik a pécsi gyülekezet énekara.

(Szlovákia), Kőncze G. Árpád és Máttyás Attila (Románia), Dolinsky Gábor (Szerbia), Mesmer Ottó (Ausztria), id. Zászkaliczky Pál (Magyarország)

• Megbékélés a társadalomban: Pröhle Gergely országos felügyelő, dr. Csepregi András lelkész, az Oktatási és Kulturális Minisztérium egyházi kapcsolatokért felelős főtanácsadója

12.30–15.00: Ebédszünet és fakultatív hájókirándulás

15.00–16.30: „Utcamisszió” a Duna-parton – Szeverényi János országos missziói lelkész, a pécsi gospelkórus és a Felsővezeték együttes

17.00: *A megbékélés ünnepe* – úrvacsorai istentisztelet a Duna-parton. Igézhirdetés: Gáncs Péter püspök (Jn 21,1–14); közreműködik a pécsi gyülekezet énekara.

BÉKESSÉG NÉKTEK!

5. Országos Evangélikus Találkozó
Paks, 2007. június 22–23.

Jelentkezni a lelkészi hivatalokban lehet

Információ:
<http://talalkozo.lutheran.hu>
talalkozo@lutheran.hu

A paksi találkozóra utazó gyülekezeti csoportok autóbusszköltségeihez szolgálati úton támogatás igényelhető az Országos Egyházi Irodától!

„A nagy kiengesztelődés napja”

Interjú ifj. dr. Fabiny Tiborral, a Károli Gáspár Református Egyetem tanszékvezető egyetemi tanárával, a paksi országos evangélikus találkozó főszervezőjével

► Olvasóink már pünkösdi számunkban megismerhették az 5. országos evangélikus találkozó igencsak változatosnak ígérkező programját. A rendezvény tartalmáért felelős szervező, ifj. dr. Fabiny Tibor egyetemi tanár az alábbiakban azokra a kérdésekre is válaszol, amelyek nem csupán szerkesztőségünk munkatársaiban, de minden Paksra készülöbön felvetődhetnek...

EVÉLET: Professzor úr! Miért Ön kapott megbízást a június 22–23-i ötödik országos evangélikus találkozó megszervezésére?

IFJ. DR. FABINY TIBOR: Épp az Amerikai Egyesült Államokban voltam egy tanulmányúton, amikor múlt év novemberében megkaptam Ittész püspök úr e-mailjét, hogy az esperesek országos értekezletén – egy tartózkodás kivételével – megszavazták Koczor Tamás arra vonatkozó javaslatát, hogy én legyek a paksi országos találkozó tartalmi szervezője. Ez a felkérés nagyon meglepett, de olyannyira megtisztelő volt, hogy azonnal azt válaszoltam, egy ilyen megkeresésre nem lehet nemet mondani. Rövid gondolkodási időt kértem, hogy kiválasszam azt a témát, amely illik az alkalomhoz is, és egyszerre időszzerű is.

Tíz évvel ezelőtt, 1997-ben éppen Paks-on volt az első országos találkozó, ezt követte 1999-ben a csömöri, majd 2001-ben az orosházi és legutóbb 2003-ban a székesfehérvári. 2005-ben különféle okok miatt elmaradt a találkozó, ezért is jelentős, hogy négy év után most ismét összegyülekezzünk.

A korábbi találkozók „feladták a leckét” minden további konferencia szervezőjének. Noha teljes szabadságot kaptam a munkatársak és az előadók kiválasztásában, egyedül képtelen lennék megbirkózni a szervezési feladatokkal. Gáncs Péter püspök úr és csapata – különösen is Marton Tamás gyakorlati karizmái – igen sok segítséget jelentenek.

EVÉLET: „Békesség néktek!” – olvashatjuk a paksi találkozó plakátján a témacímét. Mit is jelent a „megbékélés” bibliai, teológiai értelemben?

F. T.: Ma világi körökben is divatos beszélni a konfliktuskezelés különféle technikáiról, s ez rendjén is van; mi, keresztények azonban hisszük és valljuk, hogy az igazi megbékélés csak Is-

tentől, „felülről” jöhet, egyedül ő lehet a kezdeményező. Találkozónk bibliai alapigéje 2Kor 5,18–21, ami arról szól, hogy Isten Jézus Krisztusban megbékéltette önmagával a világot, s ezáltal, vagyis az ő váltságszerző keresztthalála által mi is megbékélhetünk egymással, mert ő nekünk adta a békéltetés szolgálatát.

EVÉLET: Csak az Újszövetségben olvashatunk erről?

F. T.: Az ószövetségi ünnepkör egyik legfontosabb ünnepe volt a zsidóság által ma is igen komolyan vett *jom kippur*, a „nagy engesztelési nap”, amikor a főpap – évente egyszer – beléphetett a szentek szentjébe, s áldozatot mutatott be önmagáért és a nép bűneiért. Két bak között sorsot vetettek: az egyiket megölték, a másikra a főpap rátette a kezét, és megvallotta a nép bűnét, majd ezt az állapot elengedték a pusztába. A zsidó nép, Isten választott népe jól tudta, s mindmáig jól tudja, hogy a bűnt Isten ítélete sújtja – ezért az egyik bak lölése a „helyettes áldozat” előképe –, a másik bak viszont a reá helyezett, megvallott terhet elviszi a pusztába. Ez utóbbi Keresztelő János szavait juttatja eszünkbe, hogy Jézus az Isten báránya, aki elveszi, illetve „elviszi” a világ bűnét. Évenként egyszer tehát ilyen szimbolikus események által mindig „megtisztult” Isten népe.

A „nagy engesztelési napot” a Zsidókhoz írt levél szerzője Isten érettség hozott áldozatának és Jézus Krisztus halálának az „előképeként” mutatja be. Ezt a tipológikus gondolkodásmódot sajnálatosan kiszorította az egyszólamú racionalizmus, pedig a tipológia vagy más néven figuratív szemlélet felélesztése igen fontos ahhoz, hogy megértsük Jézus Krisztus keresztthalálának titkát.

EVÉLET: Hogy „megértsük”?

► Folytatás a 3. oldalon

É L Ő V Í Z

Nem tévedés?

Se kép, se hang... Hát igen, bizony elromlott a tévé. A családtagok dermedten néznek egymásra. Fel sem merül, hogy valaki levegye a hátlapját, és belenyúljon. Szakember kell, aki megkeresi a hibát, és megjavítja a készüléket.

Mt 9 szerint egy bénát hoznak Jézus elé. Leteszik. A beteg tétlenül fekszik. Nem tud járni. Nem mozog a béna láb! Teljesen ki van szolgáltatva a többieknek. *Értelmetlen, céltalan, üres az élete.*

Jézus sokakat meggyógyított már, ennek híre messzire eljutott; ezért hozták a beteget hozzá. De mily meglepő, amikor Jézus váratlanul a betegség helyett a *bűnbocsánatról* kezd beszélni: „*Bízzál, fiam, megbocsáttattak bűneid.*”

Nem tévedés ez? Bűnről beszél, amikor egy tehetetlen, nyomorult betegről van szó.

Megütközés, botránkozás a hatás. De figyeljünk jól: amikor *valamit nem értünk*, épp abban van Isten üzenete. Meg akar állítani, hogy elgondolkozzunk, és megértsük, hogy az ő gondolatai és útjai mások, mint a mieink. De a célja is más! *Többet akar adni.*

Jézus tudja, hogy hol van a baj. Tudja, hogy az igazi baj *más* van. Nem tévedés, hogy bűnbocsánatot kínál... A testi baj is összefügg a bűnnel. Mert mi a betegség? *Rendetlenség.* A szervezetben felborul a rend. A szív 70 helyett 120-at ver percenként. A gyomor nem emészt. A vese nem választja ki a mérgeket... *A betegség – rendetlenség. És a bűn is az.*

Ma divat a szabados élet. „Nincs feleségem...” „Nincs családom...” „Nyitott házasságban élek...” – dicsekednek sokan. De ez rendetlenség, ez bűn. Bár kimondani sem akarjuk. Beszélni sem illik róla, de hányan szenvednek ettől szülőik, gyermekek! Érzik, hogy baj van. A rendetlenség bajt, szenvedést okoz.

Jézus *ettől akar megszabadítani*, amikor felfedi a bűnt az életünkben, és felkínálja a bűnbocsánatot, az új életet. Biztos kézzel nyúl bele az életünkbe, ahogy a jó szakember tévészerező is tudja, ha bele néz a készülékbe, hogy hol van a baj, mit kell kidobni, hova kell új alkatrészt, hol borult fel a rend.

Láthatjuk tehát: nem volt tévedés, hogy Jézus gyógyító munkáját a bűnbocsánattal kezdte. A béna testi és lelki gyógyulást nyert, *élete új értelmet kapott, új célt.*

Jézus ma is él. Várja azokat, akik céltalan, üres életükre megoldást keresnek.

■ GÁNC S ALADÁR

SEMPER REFORMANDA

„Ezt a titkot nem szabad firtatni, hanem félelemmel és rettegéssel imádni kell mint a felséges Isten mélyeséges, szentséges titkát, melyet egyedül magának tartott fenn. Ne kutassuk Isten az ő felséges természetében és titokzatos akarataiban. E ponton nincs köztünk hozzá, s nem is akarja, hogy legyen. Isten sok mindent cselekszik, amit nem mutat meg nekünk igéjében. Akami is sokat akar, amibe minket nem avat be. Nos hát, nézzünk az ígére, akaratát pedig, amit jónak látott elrejtetni – ne firtassuk. Mert nekünk az ígéhez kell igazodnunk, nem pedig a kikutathatatlan akarathoz. Ne gyötörjük hát magunkat azzal, hogy kutatjuk a felséges Isten magasságos, nagyságos és szentséges titkait. Úgyis olyan fényességben lakozik, hogy senki sem férközhetik hozzá. Tartsuk magunkat Istenhez ott, ahol engedi – az emberré lett Krisztusban, a Megfeszítettben, kiben van Pál apostol szerint »a bölcsességnek és ismeretnek minden kincse elrejtve«. Benne megmutatta Isten, hogy mit kell tudnunk róla, és mit nem.”

► Luther Márton: Jer, örvendjünk, kereszténynek! (Szabó József fordítása)

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE – Jn 3,1–15

Éjjeli menedék

Isten vándorló népe Szentháromság vasárnapján ünnepli az egyházi esztendő közepét. Három nagy hegy áll mögöttünk, és egy hatalmas síkság fekszik előttünk. A három nagy hegy: karácsony, nagypéntek és húsvét összetartozó ünnepe, illetve pünkösd. Az első az Atya szeretetéről tanúskodik, a második a Fiú megváltó művét jeleníti meg, a harmadik pedig a Szentlélek éltető erejét juttatja kifejezésre.

Vándorlásunk mai állomásán, mostani nézőpontunkból egyszerre láthatjuk ezt a három hegyet. Így válik teljessé ez az üdvtörténeti panoráma. E pompázatos látvány erő adhat arra, hogy az előttünk elterülő, végtelennek tűnő síkságon végigjárjuk azt az utat, amelyen a mi Urunk vezet bennünket.

A Szentháromság titka: értelmileg megfajthatatlan. Nikodémus hiába „*Izráel tanítója*” (10. vers), nem tudja, mi az a Lélek-től születés. Jézus hallgatói nem hisznek akkor, amikor ő „a földi dolgokat” mondja el nekik – miként hinnének, amikor majd „a mennyieket” adja tudtukra (12. vers)? Joggal jegyezték fel a történetet Augustinusról: amikor látta, hogy egy kisgyerek gyűszűvel próbálja kimerni a tenger

vízét, akkor rádöbbsent, hogy számára ugyanilyen reménytelen vállalkozás volna a Szentháromság titkának megértése.

Jézus és Nikodémus találkozásának figyelmes olvasása során arra döbbenhetünk rá, hogy nem is e titkok megfejtése a döntő, hanem az újjászületés kérdése. Itt pedig mindhárom isteni személynek megvan a maga rejtett munkája. Az Atya ébreszti bennünk a vágyat, a Fiú mutatja az utat, és a Szentlélek adja mindehhez az erőt.

Az *újjászületés vágya* kezdetektől fogva jellemző az emberre. Különböző vallások más és más módon kínálják ennek esélyét. Rituális fürdőket, beavatási szertartásokat és különféle csodaszereket kínálnak – persze mindhiába. Az Isten nélkül élő, önmagát modernnek tartó ember is vágyakozik valamiféle újjászületésre. Nem véletlen, hogy reneszánszukat élik az ezoterikus tanok. Jó néhány évvel ezelőtt egy televíziós sorozat *Nulladik típusú találkozások* címmel szögezett a készülékek elé sok ilyen vágyakozót. A mai vasárnap ígéje arra figyelmeztet, hogy egészen más jellegű találkozás adhat csak esélyt az embernek: olyan, amilyen Jézus és Nikodémus között történt.

Az *újjászületés útja*: Jézus Krisztus. Nem véletlenül mondja ő ugyanebben az evangéliumban: „*En vagyok az út, az igazság és az élet...*” (Jn 14,6) Nikodémus egészen sajátos utat jár be. Öreg és gazdag, továbbá vezető pozícióit tölt be. Aligha véletlen, hogy csak az éj leple alatt mer Jézushoz menni. Ő pedig nem zárkózik el. Jézus elfogadja ezt a tétova közeledést is. Mert ő megbecsüli „a Nikodémusok óráját”. Csoda, hogy Nikodémus – társadalmi rangját és előítéleteit legyőzve – közeledett Jézushoz. Az pedig a csodák csodája, hogy Jézus közeledett Nikodémushoz.

Az *újjászületés ereje*: a Szentlélek műve. Nikodémus és Jézus találkozásának leírása egyszerre int aláazatra, és ad reménységet. „*A szél arra fúj, amerre akar...*” (8. vers) Aláazatra annyiban nevel ez a mondat, hogy ráébredsz: nem mi rendelkezünk a Lélek fölött. Pestiesen mondva: nem mi fújunk a passzátszelet. Reményt pedig az a felismerés nyújt, hogy ha Isten úgy akarja, a számunkra legvárhatóbb helyzetekben is megajándékozhat minket Szentlelkével.

A mai vasárnap ígéje a lehető legegyszerűbb módon próbálja szívünkbe rej-

A VASÁRNAP IGÉJE

tenti a Szentháromság titkát: egy történeten keresztül. Nem dogmatikai tételekkel és elvont okfejtésekkel, hanem egy hétköznapi elbeszéléssel ébreszthet hittel az olvasóban és a hallgatóban. Nikodémus egy éjjel Jézushoz talált. Menedékre lelt nála.

A találkozás leírásának dramaturgiai sajátossága, hogy az elbeszélés elején még ketten vannak, Jézus és Nikodémus, ám utóbbi fokozatosan a háttérbe húzódik. Szinte észre sem vesszük, hogy mikor lép teljesen hátra. A szakasz második felében Jézus már nem egyszerűen hozzá intézi szavait, hanem többes szám második személyben a tanítványhoz általában. Már nem Nikodémus, „*a zsidók egyik vezető embere*” (1. vers) a fontos csupán, hanem a mai Nikodémusok. A nagytanács tagja már menedéket lelt a Mesternél, ezért eltűnhet a színről. De Jézus ott marad, és vár. Éjjel-nappal.

■ FABINY TAMÁS

Imádkozunk! Szentháromság Isten! Ébredsd bennünk az újjászületés vágyát, mutasd meg az arra vezető utat, és add nekünk annak erejét. Ámen.

Oratio œcumenica

[Lelkés:] Örökkévaló Atyánk! Tőled, általad és érted van minden ezen a világon, hozzád imádkozunk.

[Lektor:] Teremtő Atyánk, te teremtetted a láthatót és a láthatatlant, te vagy az élet forrása, fenntartod és kormányozod az egész világot. Láttasd meg velünk a teremtett világ szépségét, mely rólad tanúskodik. Add, hogy mi, a teremtett emberek is rólad tegyünk bizonyosságot ebben a könyörtelen és rohanó emberi világban. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!
[Lektor:] Úr Jézus Krisztus, aki megváltással új életet adtál az embernek, erősíts bennünket. Tápláld lelkünket tanítással, emlékeztess a víz és a Lélek erejére, mely újjászületésünk alapja drága áldozatod által. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!
[Lektor:] Szentlélek, aki az Atyától jössz a Fiú által, újíts meg bennünket! Keltsd életre bennünk az Istenhez hasonló képmást! Nyisd meg az emberek szívét a mennyei dolgok befogadására! Adj nekünk abból, akiből merítesz, a Krisztusból! Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Istenünk, bölcsességed és békeséged vezesse lépteinket az egyházban és a világi életben egyaránt! Add, hogy vezetésed képmutatás és hazugság nélkül fogadjuk el. Ehhez adj erőt és létbátorságot! Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Istenünk, adj aláazatot és tisztaságot, mely hozzád emel. Növelj hitünket és irántad való hűségünket! Áraszd ránk kegyelmedet, hogy bölcsen fogadjuk jószágodat! Naponként éreztesd velünk szeretetedet, és késztesd bennünket a mások iránti jószágra! Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Istenünk, indítsd lelkünket bűnbánatra, hogy tudjunk a bűnbocsánat kegyelmével élni! Ehhez kérjük áldásodat és ígéd világosságát, hogy belőle tanulva mi is meg tudjunk egymásnak bocsátani. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Istenünk, éreztesd a betegekkel, az elhagyatot-

takkal, hogy gondot viselsz rájuk! Te nem hagyod el őket, mert Fiad áldozatával téttel tanúságot emberszeretetedről. Ezt tapasztald meg velük, hiszen benned gyógyulása és felemeltése van az embernek. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Istenünk, a szomorkodóknak légy a vigasztalás forrása! Fiad által húsvét hajnalán reményt adtál az embernek, hogy a legnagyobb fájdalomában is vele vagy, feleleled a mélyeséges mélyből arra a szintre, ahol nincs többé elmúlás és szenvedés. Ezt a hitet tápláld mindannyiunk szívében! Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Istenünk, a világ és nemzetünk vezetőinek adj bölcsességet, hogy gondolataik és tetteik emberségesek legyenek! Jézus Krisztusért kérünk!

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lelkés:] Atya, Fiú, Szentlélek, Szentháromság egy igaz Isten! Hallgass meg könyörgésünket! Adj türelmet, és add Fiad békeségét, hogy megmaradjunk az életben, az úton, az igazságban az Úr Jézus Krisztus által.

[Gyülekezet:] Ámen.

ÚJ SZOROZATUNK ELÉ

Aki titeket hallgat...

► **Új sorozatba kezdünk lapunk második oldalán. Öt éven át a Liturgikus sarok állt ezen a helyen, az elmúlt egy esztendőben pedig – ötvenöt alkalommal – a Cantate rovat írásait böngészhetted a tisztelt Olvasó. Mindkettő evangélikus hitéletünkhöz s az istentisztelethez kapcsolódott. Ehhez kötődik most kezdődő sorozatunk is. Az igehirdetésről, annak nehézségeiről és örömeiről, csodáiról és tévútjairól, kulisszatitkairól és szakmai kérdéseiről egyaránt szeretnénk írni. A cél egyértelmű: legyen téma egyházunkban az igehirdetés.**

Bibliamagyarázat? Szentbeszéd? Nem, nem, nem! Igehirdetés! Különleges, páratlan műfaj, hallatlanul izgalmas lehetőség, megrendítően szép és nehéz feladat. Igehirdetés: megszólal az Isten. Emberek ajkán nem emberi szó hangzik, hanem a mindenható Isten beszéde.

A Szentírás egyebek mellett tanúskodik a választott nép által újra meg újra átél-

csodáról: beszél az Isten. Bár ez az „élmény” keveseknek adatott meg, Ábrahámhoz, Mózeshez, néhány prófétahoz és nagy ritkán a néphez közvetlenül is szólt az Isten. Nem füstjeleket adott, nem kódolt üzeneteket küldött, nem természeti jelenségekben közölte mondanivalóját, hanem beszélt. Ha nem közvetlen módon szólt meg, akkor embereket használt fel. Szájuk által, emberek szavaiban keresztül szólt. Ezek az emberek többnyire meg is rémültek a megtiszteltetéstől. Az egyik a dadogására hivatkozott, a másik a fiatalságát hangoztatva akart elmenekülni a döbbenetes feladattól: szólni, azaz „Isten szájává válni”. Igazi magafészteltetés-helyeztet ez. Aki beagondolt, bele is borzongott.

De a csoda ma is tart, újra meg újra megismétlődik. Nem ritka pillanatban, hanem gyakran – néha gyenge emberi kivételbe csomagolva – szól a mindenható Isten hatalmas szava.

Az igehirdetőnek ilyen igénnyel, ilyen belső hozzáállással és ilyen szent remegéssel kell a szövekre lépnie, a gyülekezet elé állnia. Az igehallgatóknak, a gyülekezetnek pedig csak ezzel az alázattal, befogadó lelkülettel, nyitott szívvel és

füllel lehet az igehirdetést hallgatniuk. S ha Isten vállalta, hogy emberi hangon szólal meg – és belekalkulálta az emberi csatorna használatának minden zavaró tényezőjét –, akkor nekünk, igehallgatóknak is el kell fogadnunk, hogy a gyarló emberek által elmondott, az emberi mércével sok szempontból kritikálható prédikáció mégis Isten szava. Ha Isten „bevállalta” a rizikót, akkor nekünk is be kell vállalnunk. (Természetesen nem jelent ez kritikálanságot, nem jelent „mindent beveszünk” szent naivitást, hanem a Lélekre hangolt nyitottságot!)

Minek alapján állítom, hogy Isten ilyen nagy vállalkozásba kezdett, s hogy ezt a vállalatát mind a mai napig komolyan veszi? A Szentírás több fontos mondata alapján. *Lukács evangéliuma* 10. fejezetének 16. versében ezt olvassuk: „*Aki titeket hallgat, engem hallgat...*” Urunk így küldi a tanítványokat. Egyik sem volt nagy rétor. Egyszerű halászberekek voltak meg vámszedők. Később Pál is a nagy igehirdetők közé tartozott, de nála sem az volt a fontos, hogy „ékesen szólással érkezett”. Ugyanis nem az emberi szóban rejlik az erő, hanem az ígét megelevenítő Lélekben.

IGE+HIRDETŐ

Aki az igehirdetőt, a lelkesítő vagy a tanúságtévő testvért hallgatja, Isten hangját fogja hallani. Mert Isten kezébe veszi az eszközeit, és használja. Ez nem az eszköz tehetőségén múlik, nem jelenti az eszköz dicsőségét. Hanem azt, hogy Isten még az embert is (!) fel tudja használni erre a csodára. „*Aki titeket hallgat, engem hallgat...*” Igehallgatók, igehirdetők, szívleljük meg ezt, vegyük ezt komolyan! Ez ugyanis Isten ajándéka, felkínált lehetőség.

A magát bölcsnek gondoló ember persze okoskodik, még az Istennél is jobban tudni véli a dolgokat. S akkor megszólal Pál, azt írja: „...*tetszett Istennek, hogy az igehirdetés boldonsága által üdvözítse a hívőket.*” (1Kor 1,21)

Lehet jobb műfajokat keresni, kiváló módszereket kidolgozni, ügyes pszichológiai fogásokkal próbálkozni, Istennek azonban az etszett és etszik, hogy az igehirdetés által üdvözítsen, hiszen „*a hit hallásból van.*” (Róm 10,17)

Erről a titokról, erről a csodáról, erről a kincséről írunk új rovatunkban, erről olvashatnak a következő hetekben.

■ HAFENSCHER KÁROLY (IFJ.)

„A nagy kiengesztelődés napja”

◀ Folytatás az 1. oldalról

F. T.: Jogos a kérdés, hiszen ezt „megérteni” teljesen sohasem tudjuk, feletébb nagy titok, *miisztérión* ez, amelyet csak szemlélni tudunk. Bizom abban, hogy Ittész János püspök – 2Kor 5,18–21 alapján elhangzó – nyitóáhitata, illetőleg az a párbeszéd is ki fog térni erre, amelyet Kránitz Mihály katolikus, Szűcs Ferenc református és Varga Gyöngyi evangélikus teológussal folytatunk.

Fontos azonban az, hogy megérkezzünk a mába, a kérdés mai aktualitásához. A pódiumbeszélgetés résztvevőinek – a magam tanári módján – a napokban elküldtem két fontos könyvet, amelyet híveinknek is őszinte szívvel tudok ajánlani, hogy ők is készülhessenek a beszélgetésre. Az egyik *Fazakas Sándornak*, a Debreceni Református Hittudományi Egyetem rektorának a könyve, az *Emlékezés és megbékélés*. (A kötet a Kálvin Kiadó gondozásában jelent meg. – A szerk.) Ebben írja a szerző, hogy az egyházhoz nincs hasonló „hely és fórum a világban, ahol egykori ellenségek megtanulhatnak egymás felé fordulni, bűnösök és áldozataik egymásnak kezét nyújtani, ahol az Isten irgalma konkrétá válhatna az emberek közötti megbocsátásban, és ahol az emberi lét fenyegetettségét és a halállal szembeni tehetetlenségét a húsvét fényében lehetne szemlélni” (159. o.).

EVÉLET: A kérdés mai aktualitása eszerint elsősorban az „ügynekügy” volna?

F. T.: Távol legyen tőlünk az a szándék, hogy e valóban összetett és nehéz, sokunk családját is érzékenyen érintő kérdést erőltetetten tematizáljuk. Ám megkerülünk sem szabad: kis egyházunk máris példát mutatott a nagyobb egyházaknak és a világnak is abban, hogy felállította a tényfeltárási bizottságot, amelynek az első – eddigi egyetlen – jelentése immár bárki számára megismerhető. Jól emlékszem arra az *Evangelikus Életben* közölt interjúra, amelyben Mirák Katalin történész arra biztatott, hogy „az apák üljenek le a fiaikkal”. Legyünk valóban – ahogyan egyik püspökünk mondta programbeszédében – „beszélgető egyház”. Ehhez én még hozzátenném, hogy legyünk „beszélgető és imádkozó” egyház. Erre a finom kiegészítésre azért van szükség, hogy a beszélgetés ne válhassék „mellébeszéléssé”, üres és könnyed tárgyalgássá. Az ügyünk kérdést nem tabusíthatjuk, nem söpörhetjük a szőnyeg alá, de ez – hangsúlyozom – csak kis szelete a megbékélés témájának.

Ifj. dr. Fabiny Tibor

EVÉLET: Egy másfél napos együttléten lehetséges a valódi megbékélés, kiengesztelődés? Nem illúzió ez, professzor úr?

F. T.: Nézzé, ha illúzióknak gondolnám, ha nem hinnék benne, akkor nem javasoltam volna ezt a témát az eszereknek, akik ezt egyöntetűen elfogadták. Erről szól majd a neves katolikus, református és evangélikus teológiai tanárokkal folytatandó, már említett szombat reggeli pódiumbeszélgetés, és erről mind a hét – önmagában is rendkívül izgalmasnak ígérkező – délelőtti szekciósbeszélgetés a művelődési házban. A találkozót záró szombat délutáni Duna-parti úrvacsorai istentiszteleten Jézus Krisztus valóságos testében és vérében osztozva egy kenyérré – vagy amint Luther mondta: „egy kalácsá” – válhatunk, a határainkon innen és túlról, keletről és nyugatról, északról és délről érkező magyar, szlovák vagy német nemzetiségű evangélikusok. Ezért is neveztük a Duna-parti úrvacsorai istentiszteletet a „megbékélés ünnepének”, amelynek a vízhez „alkalmazkodó”, bátor, újszerű liturgiája egyéb meglepetéseket is tartogat. Az alkalmat egyébként az MTV kamerái is rögzítik.

EVÉLET: Ön szerint hogyan jelenik meg ez a bibliai és teológiai téma a mindennapokban?

F. T.: Hát miről szól a körülöttünk lévő világ? Hát nem konfliktusokról – az erők és hatalmak összeütközéséről? Hát nem terhelt-e konfliktusokkal családi életünk, nem futnak-e még „komoly keresztény házasságok” is zátonyra? Miért a sok veszekedés és válás? Miért olyan csökönyös az emberi természet? Miért nem tudjuk kezelni konfliktusainkat? Hát persze, hogy a bűn miatt! A bűn az

ok, s nem csupán az okozat! Jó, hogy léteznek házasságmentő, családgondozó programok. De említhetném a generációk, a szülők és a gyermekek, az apák és a fiúk konfliktusát is – ezt is lehet krisztusi módon „kezelní”.

EVÉLET: A megbékélés klasszikus példája az ökumené. Hogyan élhetjük meg az ökumenét az evangélikusok országos találkozásán?

F. T.: A pódiumbeszélgetés résztvevői a három nagy egyházat képviselik. Igazán csak most, e kérdés kapcsán tudatosul bennem, hogy a kisegyházak sajnálatosan kimaradtak e beszélgetésből. Nem kizárt, hogy a szervezési hiányt még sikerül pótolnunk. De az egyik szekció témája kifejezetten az ökumené. E szekció bájja, hogy azt egy „ökumenében élő” házaspár – Rozs-Nagy Szilvia evangélikus lelkészünk és férje, Nagypál Szabolcs katolikus teológus, a Békés Gellért Ökumenikus Intézet főmunkatársa – vezeti. Egyébként az én feleségem is gyakorló római katolikus, de legtöbbször eljön velünk, a fiúkkal a budahegyvidéki vasárnapi istentiszteletre.

EVÉLET: Ugye nem elírás a programban, hogy az egyik szekció vendége egy rabbi?

F. T.: Hát ez fantasztikus, ugye? Róna Tamás rabbi Kovács László dunakeszi lelkészünkkel fog párbeszédet folytatni. Itt tudatosan kerültük a „megbékélés” szót, mert a mi megbékélésfoglalmunk Jézus halálára utal, amelyet a zsidóság nem

séges-e a megbékélés tragikusan kettéosztott társadalmunkban...

F. T.: A magam részéről igen károsnak vélem a „konzervatív” és „liberális” társadalmi, teológiai, egyházi megosztottságot. Hiszem, hogy vannak jó és rossz konzervatívok, mint ahogy jó és rossz liberálisok is, de a jók mindig megtalálják egymást. Nagyon nagy dolognak tartom, hogy országos felügyelőnk, Pröhle Gergely és Csepregi András evangélikus lelkész, teológiai tanár, aki jelenleg az Oktatási és Kulturális Minisztérium egyházi kapcsolatokért felelős főtanácsadója, örömmel és készségesen elvállalta a szekció vezetését.

EVÉLET: Szám szerint hét szekciósbeszélgetés közül választhatnak szombaton délelőtt a találkozó résztvevői. Ha a többi is ilyen izgalmasnak ígérkezik, akkor nem lesz könnyű a választás. Nem lett volna több a kevesebb?

F. T.: Szívem szerint én még egy nyolcadik, irodalmi szekciót is terveztem volna; huszonhét éve tanítom Shakespeare drámáit különféle egyetemeken, s az ő nagyszerű komédiái, regényes színművei is éppen a rekonziliációról, a kiengesztelődésről szólnak. De mindent nem lehet, visszafogtam magam, és erről egyszer majd külön rendezek egy konferenciát! Viszont némi kárpótlásként a művészetek iránt érdeklődők péntek este megtekinthetik Paál Gergely teológiát végzett rendező barátunk társulatának bemutatóját, amely a *Tékozló*

EVÉLET: Professzor úr eddig főként a szombati programról szolt...

F. T.: A találkozót péntek délután 17 órakor nyitja meg a vendéglátó gyülekezet lelkésze, Szabó Vilmos Béla esperes. Az Evangelikus Hittudományi Egyetem fúvószenekarának és a paksi gyülekezet énekkarának szolgálatát után Radosné Lengyel Anna országosfelügyelő-helyettesünk – aki egyúttal a rádióriporter szakma egyik legkiválóbb hazai képviselője – az egyházi munkák vezetőit szólaltatja majd meg. Gondolom, lehet majd akár kényes, kulisszatitkokat firtató kérdéseket is feltenni, akár az *Evangelikus Élet* főszerkesztőjének is...

Egyházunk végre rehabilitálta a Káldy-korszakban félreállított festőművész lelkészünket, Szita Istvánt, akinek tárlata – cigány művészek alkotásaival egyetemben – szintén péntek este nyílik meg a művelődési házban.

EVÉLET: Lesz azért idő pénteken este a kötetlen beszélgetésre is, vagy ez egy másik találkozó lehetősége marad?

F. T.: A már említett színházi előadással párhuzamosan az ifjakat és az időseket egyaránt várja az építészeti is varázslatos paksi pincesoron a lacikonyha, valamint a Roger Schilling fúvósegyüttes. Legalább négy érzékszervünknek kedveskednek tehát az itt kínált programok. Tudjuk, hogy a mértékletes bor-

FOTO: BODA ZSUZSA

Június 22-én, pénteken este a prészházak is nyitva lesznek a paksi pincesoron...

ügy értelmez, mint mi. Én nagyon sokat tanultam hithű zsidó barátaimtól, s azt hiszem, tényleg gazdagíthatjuk egymást a folyamatos párbeszédet által.

EVÉLET: Sokak szemében a legizgalmasabb a téma politikai vetülete, hogy tudniillik lehet-

fiú című középkori darab mai adaptációja. Ugyanakkor elárulom: mindegyik szekciósbeszélgetésről készül majd magánfelvétel, s talán még ebben az évben az egész konferencia anyaga hozzáférhető lesz mindenki számára.

ivást Pál apostol javasolta, a teológus Luther pedig sokszor disputált föl mellett. Pénteken tehát inkább a fesztiváljelleg dominál, amire ezúton nyomtatékosan invitálok egyházunk – szélrózsás hangulathoz szokott – fiataljait is...

Két tűz között

Kérdések, kérések missziói alkalmak idején

ÉGTÁJOLÓ

Szeretném remélni, hogy ezekben a hetekben valóban két tűz között vagyunk – és akkor még nem is számoltam az itt is, ott is fellobbanó, hívogató fényű pásztor- és tábortüzeket... És azt is remélem, hogy mindegyikben ugyanaz a Tűz lobog. Mert ha a Tűz nélküli kísérletek lennének ezek, akkor kár a fáradozásért, minden hiába, és legjobb esetben is csak jó szándékú próbálkozás az egész. A mostanában örömdetes szaporodó alkalmainkra gondolok.

Elsősorban persze a két héttel ezelőtti egyházkerületi missziói nap eseményeire és a három hét múlva ránk köszöntő paksi országos evangélikus találkozóra utaltam a címben. A többi tábortűz pedig az egyházmegeyi találkozókat jelenti, amelyeket mostanában tartanak több helyütt. Remélhetőleg ezek nem jelentenek – rossz értelemben vett – konkurenciát az egyházkerületi és országos alkalmaknak, hanem a kínálatot gazdagítják, és azokat is megajándékozzák a nagy közösség örömeivel és élményével, akik nem jutnak el a kerületi és országos alkalmakra. Bár mégiscsak megfontolandónak tartom, hogy kis egyházunkban nem kellene-e jobban összehangolni, terszervezhetőbbé tenni ezeket az eseményeket.

Bízom benne, hogy kedves olvasóink jól értik ezt a javaslatomat. Nem a kishitűség motiválta, hanem az a szándék, hogy közös ügyé, mindannyiunk szívügyévé tegyem egyházkerületi és országos találkozásainkat is. Mert sajnos nem magától értődő, hogy ezek is valóban mindannyiunk számára fontosak.

Ezenfelül még más nyugtalanító kérdés is megfogalmazódik bennem: vajon missziói alkalmaink elérik-e, megszólítják-e azokat a testvéreinket is, akik nem tartoznak gyülekezeteink templomos tagjai közé? Minden bizonnyal egyetértünk abban, hogy nem válaszolhatunk jó lelkiismerettel igennel. Azokra nézve pedig már fel sem merem tenni a kérdést, akik között szórványban élünk, akik nemzetünk nagy többségét alkotják, és – annak ellenére, hogy a népszámlálásnál valamelyik felekezethez tartozónak vallották magukat – valójában a magyar társadalom teljesen szekularizált tömegeihez tartoznak.

Egyházmegeyi, egyházkerületi és országos alkalmaink egyik fontos feladata és ajándéka, hogy kis gyülekezeteinkben és szórványainkban élő, időnként kisebbségi érzésekkel küszködő testvéreink is részesülhessenek a nagyobb testvéri közösség örömeiben és megerősítő áldásában. Emellett azonban egyre hangsú-

lyosabbá kellene válniuk a szó szoros értelmében vett missziói célkitűzéseknek, amelyeket nem más ad elénk, mint Jézus Krisztus Urunk, amikor a tanítványait és egyházait a világba (lásd Mt 28,18–20).

A találkozókra való előkészületek közben különösen is fontos lenne gondolnunk arra, hogy ez mindannyiunk – nem csak a lelkészek és néhány elkötelezett, aktív gyülekezeti tag – feladata. Szeretném ezt minden testvérem szívére helyezni.

Gyülekezeteinkben, amikor egy-egy ünnepi alkalmon átadom egyházkerületi elnökségünk szerény ajándékát – a kerületünk címerével díszített, falra függeszthető tányért –, mindig elmondom, hogy a címeren látható rajznak, mely a jó pásztor Jézust ábrázolja, az is az üzenete, hogy a gyülekezet minden tagjának pásztorra kell lennie. Nincsen közöttünk olyan egy sem, se kicsi, se nagy,

akire legalább egy testvért ne bízott volna az egyház Urunk.

Nem lenne szabad beletörődnünk abba, hogy sokan elhiszik: kereszténységünk magánügy! Semmilyen értelemben sem igaz ez az állítás. Mégis azt tapasztaljuk, hogy már kisebb, tradicionálisnak mondható közösségeinkben is szinte feltartóztatathatatlannak az individualizálódás. A társadalmon belüli folyamatok az egyházra is hatottak. És ez – az egyház életét, a közösség életét felhígító vagy éppen sokszor lehetetlenné tevő, az úgynevezett privat kereszténységet hangsúlyozó – vélemény meghatározó erővel van jelen sok egyháztagunk gondolkodásában is, olyanokéban, akik pedig többé-kevésbé részt vesznek gyülekezeteink életében.

Tudom – és hálát adok ezért az Úristennek –, vannak kivételek is. Mert bármilyen hihetetlen is, de vannak, akik mindig hívnak magukkal valakit; vannak, akik istentiszteletre menet mindig felvesznek valakit autójukba; vannak, akik ige hirdetőnek és ige hallgató gyülekezetnek biztos imádkozó háttérrel jelentenek; vannak, akik komolyan veszik, hogy örízők testvéreiknek... Testvérem, aki ezeket a sorokat olvasod, vajon közéjük tartozol-e?

Azt írtam címmel: *Két tűz között*. Az első

sorokban jeleztem, hogyan értem ezt. Most azonban mégis csak arra az egy Tűzre gondolok, aki nélkül semmi sem sikerülhet, aki nélkül hideg marad a szív és fantázia nélküli az értelem. Akinek munkájáról így szól énekeskönyvünk egyik szép imádsága: „Ez ideig nádszálak voltak tanítványaid. A szeretet által oszlopokká erősödtek. Ezt a Lelket kérem tőled.” (ÉÉ 712. o.)

Pünkösöd után egy héttel, missziói alkalmak dömpingjében hogyan is feledkezhetnénk el róla, akinek egyházat teremtő eljövételét ünnepeltük, akit Jézus Krisztus Urunk nekünk is megígért, akit – Paksra is készülve – így hívunk: „Isten élő Lelke, jöjj, áldva szállj le rám, / Égi lángod járja át szívem és a szám! / Oldj fel, küldj el, tölts el tüzzel! / Isten élő Lelke, jöjj, áldva szállj le rám!” (ÉÉ 244.1)

Ittész János püspök
Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

Az egyházművészet Isten szolgálatában

Hálaadó istentisztelet Rákospalotán

► A Rákospalotai Evangélikus Egyházközség atemplomi kolumbáriumban az emberi élet alapvető tereit és dimenzióit ábrázoló, keresztény szimbólumokkal ellátott színes üvegablakokat, úgynevezett üveggannókat állítottak fel. Ebből az alkalomból tartottak hálaadó istentiszteletet Rákospalotán május 28-án, pünkösd hétfőjén. Az üvegablakok szentelési szolgálatára, valamint az ige hirdetésére Gáncs Péter, a Déli Egyházkerület püspökét kérték fel. Az új üvegfestményeket Mezősi Eszter iparművész készítette.

Az ünnepi istentisztelet liturgiai szolgálatát Bátovszky Gábor lelkész végezte. Gáncs Péter 1Móz 14,1–9 alapján hirdette Isten ígését. Babel tornyának történetével olyan mai fogalmakat állított párhuzamba, mint az urbanizáció, a globalizáció és a kommunikáció. Az ember ösztönösen törekszik arra, hogy minden tevékenységével valami biztos fogódzót keressen magának. Ezzel nem is lenne gond, ha eközben nem feledkezne meg arról, hogy teremtményként mindent, amivel rendelkezik, Istentől kapott. De mivel az Istenhez való kapcsolódásának függőleges dimenziója számára elveszett, saját önhittségében arra törekszik, hogy magának szerezzen alkotótevékenysége révén hírnevet, sikert, eredményeket. Ez a bábeli bukás alapja, amely ma is fenyeget bennünket.

A püspök rámutatott arra, hogy Babel tragikus történetében felfedezhető az evangélium is: a Teremtő – bár lát-

szólag zűrzavart kelt az emberek között – beavatkozik, lerombolja a partatlan és gátlástalan ambíciókat, és megmenti a vesztébe rohanó embert. Bár az emberben továbbra is megmarad a „bábeli életérzés” – tudományával és technikai vívmányaival továbbra is alulról felfelé akar törekedni –, innentől egyenes az út pünkösdig, amikor a bábeli zűrzavar helyett minden kitisztul, és érthetővé válik. Isten ezáltal megmutatja, hogy a szabadulás nem alulról felfelé törve érhető el, hanem fentről lefelé érkezik – pünkösdkor az Úr kiárasztja a szeretet közös nyelvét, amely képes igazi, élő közösséget teremteni az emberek között, és megszületik az egyház. Ez az az „egészséges globalizáció”, amely szabad utat nyit felfelé, és visszaadja az ember számára a függőleges dimenziót, aki ezáltal a világban hirdetheti és továbbadhatja az evangéliumot.

Az istentisztelet után a gyülekezet levonult a kolumbáriumba, ahol Gáncs Péter felszentelte (képünkön) az újonnan felállított üveggannó-sorozatot.

„Pünkösd csodája Krisztus szavát teszi élővé és hatóvá – ugyanerre képesek az egyházművészet által megalkotott képek, amelyek sokszor hosszú prédikációknál is többet mondanak el és üzennek nekünk” – hangsúlyozta a püspök.

Mezősi Eszter iparművész a műalkotásokkal kapcsolatban elmondta, hogy az öt üvegfestményben az ember életének legfontosabb területeit kívánta ábrázolni: az utakat és az úton járást, az emberi kapcsolatokat, az ember által épített lakókörnyezetet, a természeti környezetet és az emberi tudást.

■ PETRI GÁBOR

Az emberi méltóságról

► Emberi méltóság és keresztény felelősség címmel rendezett konferenciát a Konrad Adenauer Alapítvány (KAS), valamint a Német Ajkú Evangélikus-Református Egyházközség berkeiben működő Protestáns Fórum. A május 23-án tartott tanácskozáson a témát jogi, filozófiai, teológiai oldalról, valamint politikai szempöngből közelítették meg a felkért előadók. A szimpózium részét képezte a tavaly őszi eseményeket elemző kerekasztal-beszélgetés is.

A Német Ajkú Evangélikus-Református Egyházközség Hold utcai templomában Hans Kaiser köszöntötte a megjelenteket. A KAS budapesti képviselőjének vezetője (volt miniszter) hangsúlyozta az emberi méltóság keresztény szemszöngből történő vizsgálatának fontosságát. Bevezetőjében utalt arra, hogy Németországban 2006 októberében egy brosúrát jelentettek meg a kérdéssről. Ennek magyar fordítását (A középpontban: Az emberi méltóság. A keresztény felelősségben gyökerező politikai cselekvés. A keresztény etika mint orientációs segítség) a szerdai konferencia résztvevői is kézhez kapták.

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem tanszékvezető egyetemi docense, Schanda Balázs referátumában a jog oldaláról közelítette meg a fogalmat, kiemelve, hogy a méltóság a jogot megelőző, eleve

velünk született érték. Az államnak és az alkotmánynak ezért nem az a feladata, hogy szavatolja, hanem hogy tiszteletben tartsa és védje.

Az Erdélyi Gyülekezet vezetője, Zalánay István református lelkész a méltóság tágabb fogalma által felölelt szabadság eszméjével kapcsolatos gondolatait osztotta meg a hallgatósággal, Sajgó Szabolcs jezsuita szerzetes pedig – a témát a teológia felől megközelítve – aláhúzta: az emberi méltóság forrása az, hogy mindenki Isten képére és hasonlatosságára teremtett. Álláspontja szerint a keresztény ember felelőssége is ebből következik.

A kereszténydemokrata politika alapjairól beszélt Christoph Palmer. A stuttgarti CDU-elnök, volt miniszter szerint az értékalapú politika kerüli a szélsőségeket, a radikalizmust és a fanatizmust. Az alapítvány névadóját idézve rámutatott, hogy a kereszténydemokrata emberkép fundamentuma a görög filozófia, a római jog és a Golgota.

A továbbiakban a múlt év októberének budapesti történései tükrében folytatódott a méltóság kérdéséről szóló diskurzus. Az Obersovszky Péter újságíró által vezetett kerekasztal-beszélgetés „paneljében” részt vett Balog Zoltán református lelkész, a Parlament emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottságának elnöke, Morvai Krisztina, az alternatív civil vizsgálóbizottság társelnöke és Herczegh Géza volt alkotmánybíró.

■ GAZSU

Két hét Klaus Dougllass gyülekezetében

◀ Folytatás az 1. oldalról

A következő célok irányítják a gyülekezet életét és működését: „Istent megismerni” (evangélizáció és misszió), „Egymással élni” (közösség), „Hitben növekedni” (tanítványság), „Másokért itt lenni” (szolgálat, diakónia), „Istent teljes szívvel szeretni” (imádság és spirituális). Ezen célok szerint vannak felosztva a lelkészek és nem lelkész vezetők között a munkaterületek és a felelősség.

Klaus Dougllass a „menedzser”, a gyülekezetépítési koncepció kitalálója, és ő koordinálja a többiek munkáját is. Kai S. Scheunemann felelős a misszióval, evangélizációval kapcsolatos dolgokért (ő volt az én főnököm is gyakorlatom ideje alatt). Markus Bomhard foglalkozik a lelkigondozással, Anke Wiedekind pedig a munkatársak személyes és egymás közötti problémáival. Rajtuk kívül egy-egy laikus vezetők áll az ifjúsági és a gyermekmunka élén, illetve szervezi a diakóniát és az idősekkel való foglalkozást.

Minden vasárnap három különböző istentiszteletet tartanak: az elsőt hagyományos liturgiával délelőtt, délután és este pedig egyet-egy modern zenével, egyszerűsített formában. Ezenkívül havonta egyszer szervezik meg a legnagyobb frankfurti moziban a keresők számára az úgynevezett „GoSpecial”-t, amelyen rendszeresen négyszáz-hatszáz ember vesz részt – olyanok, akiknek a többsége nem jár semmilyen gyülekezetbe. Vannak természetesen nagy létszámú gyermek- és ifjúsági istentiszteletek is.

A tulajdonképpeni pasztorális feladatok, a gyülekezeti tagoknak a hétköznapi életben való támogatását körülbelül ötven házi csoport látja el. Az emberekkel való mindennapi kapcsolattartásban segít a „Hetedik mennyország” nevet viselő könyvesbolt is, ahol többek között szociális tanácsadás és lelkigondozói beszélgetések is zajlanak.

Az éves költségek mintegy felét fedezi a tartományi egyháztól kapott ösz-

szeg, a másik felét (például egyes munkatársak teljes fizetését) saját gyülekezetépítési alapítványukon keresztül teremtik elő.

A gyülekezet hitvallását Klaus Dougllass „trinitáriusként” definiálja, ezzel elhatárolva magukat a liberális, evangélikál és karizmatikus irányzatoktól, amelyek sokszor a Szentháromságnak csak egy-egy személyét emelik ki, mintegy „kedvenc istenükként”.

Az adatok mögött egy olyan közösség áll, amelynek a tagjai otthonuknak érzik, rendszeresen megtöltik a templomot, törődnek egymással a házi csoportokban, elviszik gyermekeiket a három gyerek- vagy a két ifjúsági csoport valamelyikébe, magukkal hívják barátait a keresők számára szervezett alkalmakra...

Egy gyülekezet, amely ad, szolgál, él és növekszik. Egy megvalósult álom, amely Istent dicsőíti, és biztatást jelent számunkra: igen, így is lehet.

■ ADÁMI MÁRIA

Táblákra vésett gyülekezettörténet

A Pesti Evangélikus Egyház Deák Téri Gyülekezetének udvarán két hatalmas – a gyülekezet megalakulásától ott szolgáló lelkészek és felügyelők nevét tartalmazó – márványtáblát helyeztek el. Az emléktáblák felavatására május 27-én, pünkösd vasárnapján a 9 és a 11 órákor kezdődő istentisztelet között került sor. A Deák téri gyülekezet Gáncs Péter, a Déli Egyházkerület püspökét kérte fel az avatás szolgálatára. Az alkalmon a Lutheránia énekkar által előadott kórusművet is hallhatott az érdeklődő közönség, a Pesti Evangélikus Egyház Deák Téri Gyülekezetének – nem minden tanulás nélkül való – történetét pedig id. dr. Fabiny Tibor foglalta össze. Az alábbiakban a nyugalmazott egyháztörténész-professzor ünnepi beszédének szövegét osztjuk meg olvasóinkkal.

FOTO: BOTTA DENES

Nehéz tárgyilagos szavakkal értékelni egy többszörösen megtépzott evangélikus egyház sokszor megpróbált gyülekezetének kétszázhusz esztendejét. Mert a Deák téri gyülekezet mindig együtt lélegzett és együtt szenvedett magyar nemzetünkkel és egész egyházunkkal.

Az első próbatételt a 18. század felekezeti sovínizmus jelentette. I. Lipót császár 1703. évi rendelete értelmében csak a városfalakon kívül volt helyük a protestánsoknak, a zsidóknak és a cigányoknak. Csak II. József türelmi rendelete biztosította a protestánsok vallás szabadságát és pesti polgárjogát. Így lett Pest városának első evangélikus polgára gyülekezetünk alapító gondnoka, Liedemann János Sámuel, és így szerezhettek tulajdonjogot Pesten a környező falvak fő- és köznemesei, a Podmaniczkyak, Prónayak, Radvánszkyak és a királyfalvi Rothok. 1787-ben végre megalakulhatott a Pesti Evangélikus Egyház, meghívta lelkészének a csetneki születésű Molnár Jánost, és megválasztotta első felügyelőjének Pest város főorvosát, nemes Glosius Sámuel.

A második próba a nemzetiségi villongások időszaka volt. A reformkor kezdetén az akkor még német és szlovák többségű egyházunkban egyaránt táborra és ellentáborra volt a német Schediusoknak és a szláv Kollároknak. A szlovák gyülekezet kiválása után azonban, Székács József későbbi püspök idején, aki az „ország papja” nevet érdemelte ki, nemcsak a magyar anyanyelvűek jutottak túlsúlyra, hanem már a nemzeti, hazafias érzés is meghatározta a gyülekezet életét. A szabadságharcot megelőző években olyan egyéniségek vittek szerepet a pesti egyház életében, mint Kossuth Lajos, Bajza József, Hunfalvy Pál vagy Pulszky Ferenc.

Talán kisebb próbatételt jelentett, mégis jelentős érvágást eredményezett a 19. és a 20. század fordulójának kívándorlói hulláma. Miközben 1891–94-es alkotmányozó zsinatunk jelentős törvé-

nyeket alkotott, s egyházunk vezetői a Ferenc József-i korban az ország felsőházának is tagjai lettek, a többségében szegény, főleg felvidéki népréteg tömegesen kereste remélt boldogulását az Újvilág délibábjában. Ez a folyamat hatással volt a Bányai Egyházkerülethez tartozó pesti egyházunk életére is.

A legnagyobb vereséset azonban Trianon 1920-as gyászos békediktátuma jelentette. Az addig egységes Kárpát-medence csaknem egymillióra tehető evangélikussága Clemenceau egyetlen gyilkos kézmozdulatával alig négyszázötvenezer főre zsugorodott. Szeretefoszlott Nagy-Magyarország utolsó evangélikus püspökiktatásának – műzeumunk impozáns festményén is megörökített – képe, amikor az egyházkerület díszmagyart viselő világi képviselői és a bányavárosoktól Békéssig szolgáló lelkészei 1918-ban még így vehették körül templomunkban az esküt tevő Raffay Sándort. Az ő tekintélye, csaknem négy évtizedes itteni és külföldi szolgálata, valamint Zsigmond János felügyelői tevékenysége (mely maig a leghosszabb) a Horthy-korszakban minden erőfeszítés ellenére csak részben tudta visszaállítani egyházunk régi fényét és közéleti elismertségét.

Az utolsó, kettős tördőfést a rövid német és a hosszú orosz megszállás, de főként következményük, a családok lelki-szellemi elnyomórítása és egymással való szembeállítás jelentette. Keken András igazgató lelkészünk ige-szolgálatára, igényes felkészültsége és bátor zsidómentése, Ordass Lajos püspök példamutató, hitvalló helytállása e márványtábla feketé betűm szemünkben most aranyként kell, hogy ragyogjon, de nem ad választ arra a ma is vitatott kérdésre, hogy e nehéz időkből mi okozott nagyobb kárt a gyülekezetnek: a Rákosi-kor egy évtizedének véres diktatúrája vagy az azt követő Kádár-korszak három súlyos évtizede.

Alapos gyülekezettörténeti elemzést érdemel az a megfigyelés, hogy az ige-

hallgatók a Rákosi-korban élesebben és határozottabban határolták el magukat a pártállam követeléseitől, mint a későbbi, hosszabb és hasonlóan súlyos évtizedek során. A választ erre részben Ordass Lajos kompromisszumot nem ismerő magatartása is jelentette, aki (amint a tábla is mutatja) 1945-től egészen haláláig, 1978-ig volt törvényes püspök, ám gyülekezetünkben csupán 1948-ig, majd az '56-os forradalom után 1958-ig, tehát összesen alig három, majd még másfél éven át szolgálhatott. Kényszerű távozásával egyidejűleg a korszak utolsó törvényes felügyelőjének, Tomcsányi Vilmos Pálnak is le kellett mondania. Az ezt követő próbás évtizedekben Káldy Zoltán, Keken András és Hafenscher Károly veretes ígehirdetési mégis élénk gyülekezeti és ifjúsági életet biztosítottak.

A jelenkor gyülekezete most megrendülve áll e kettős márványtábla előtt. Kétszázhusz év... Huszonöt felügyelő... Huszonhét lelképásztor... Próbás és sokszor problémás életek, bátor vagy bizonytalan életutak. Imár behegedt sebnek tűnik a felekezeti sovínizmus és a nemzetiségi villongás. Sajgó seb marad Trianon, és rossz emlék a német és szovjet tankok dűbörgése. Krisztus Urunk pesti egyházának gyülekezete azonban él, és – mint egykor, a templom felszentelésének pünkösdünnepén – a megtartó és megszentelő Szentlélekért könyörög, és érte ad most is hálát.

A történelem folyamán többszörösen megtépzott Magyarországi Evangélikus Egyház Deák téri gyülekezete átvészelte a múlt próbáit. Ám a jövő fenyegető próbatételét: az egyházi élet s főként a hirdett evangélium iránti közönyt, a laza korszellemet és a hitlenségét csak akkor tudja leküzdeni, ha szívében és szolgálatában felgyulad a Lélek tisztító lángjának messze világító fényessége! Ez megmaradásunk záloga.

■ DR. FABINY TIBOR (ID.)

Wulfné Kinczler Zsuzsanna, az egyházzene új doktora

A pünkösöd előtti hét elején védte meg egyházzenei doktorátusát W. Kinczler Zsuzsanna. A Liszt Ferenc Zeneakadémián 1989-ben középiskolai énektanári, karvezetői és zeneelmélet-tanári diplomát kapott. Tanulmányait Németországban folytatta, a vesztfáliai egyházzenei főiskolán Herfordban. Itt az egyházzene speciálisan evangélikus ágában mélyítette el tudását. Az egyházi szolgálatban való hűségéről gyermekkorától fogva példát kapott szüleitől: édesapja gyülekezeti felügyelő, édesanyja kántori szolgálatot végzett hosszú éveken keresztül.

Külföldi tanulmányai befejeztével a Deák Téri Evangélikus Gimnáziumban tanított, valamint a főtí kántorképző tanfolyamokon vállalt oktatást. 1993-tól a Cinkotai Evangélikus Egyházközség kántora. 2000-tól a XVI. kerületi Rácz Aladár Zeneiskola szolfézstanára.

Intenzíven foglalkozott Paul Gerhardt munkásságával is, de fő kutatási területe a felvilágosodásnak az egyházzenere gyakorolt hatása, valamint a 19. század eleji liturgikus megújulás, kiemelten Felix Mendelssohn Bartholdy egyházzenei munkássága. Már 1989-ben karvezetői diplomahangversenyének műsorán is szerepeltek Mendelssohn-művek. Ebből a témából írta doktori disszertációját is.

Kinczler Zsuzsanna dolgozatának első nagy egysége a felvilágosodásnak az evangélikus istentiszteleti életre gyakorolt hatását mutatja be. Ismerteti, hogy miként szegényedett el a liturgia, és felvázolja azokat a 19. század elején elinduló törekvéseket, amelyek célja, hogy a reformátoroknak az istentiszteletre vonatkozó útmutatásai alapján újítsák meg az evangélikus istentiszteletet. Részletesen ismerteti III. Frigyes Vilmos porosz király 1829-től bevezetett agendáját.

A disszertáció második fele Felix Mendelssohn Bartholdy egyházzenei műveit veszi számba. Csoportosítja és

elemzi a kompozíciókat, rávilágítva az egyes darabok életrajzi vonatkozásaira. Részletesen tárgyalja azt az időszakot, amikor a király Mendelssohn berlini egyházzenei igazgatóvá nevezte ki. Ennek keretében Kinczler Zsuzsanna kifejti, hogy Mendelssohn milyen értékrendet vallott, és hogy ennek megvalósítása milyen akadályokba ütközött.

A doktori program lezárása két részből tevődik össze. A jelöltnek zenés istentiszteletbe ágyazva kell bemutatnia gyakorlati felkészültségét, valamint – védés keretében – a dolgozattal kapcsolatos szakmai vitán számot kell adnia a témában való jártasságáról. Kinczler Zsuzsanna május 21-én saját gyülekezetében, Cinkotán teljesítette az első részt. A zenés istentisztelet rendjét a dolgozatban ismertett porosz agenda alapján állította össze. Az istentiszteleten helyet kaptak énekelt liturgikus tételek, orgonamuzsika, énekkarral váltakozó gyülekezeti ének és két nagyobb szabású Mendelssohn-kórusmű. Különösen nagy koncentrációt igényelt a doktorjelöltől, hogy karvezetőként, énekesként és orgonistaként egyaránt feladatot vállalt. A liturgikus tételeket négy énekes (Kincz-

ler Zsuzsanna, Pap Kinga Marjatta, Johann Gyula és Cserynik Balázs), a kórusműveket az Evangélikus Hittudományi Egyetem liturgikus ének szemináriuma és énekkara adta elő, bizonyos tételekbe pedig a cinkotai gyülekezet énekkara is bekapcsolódott. Szólót énekelt Ecsedi Klára. A lelkesítő szolgálatot Blatniczky János vezette.

A doktori védésre másnap, május 22-én került sor. Miután a jelölt röviden bemutatta munkáját, a bírálók – Paul Merrick és Kamp Salamon – értékelték az írásművet. Érdekes és tanulságos eszmecsere bontakozott ki azzal kapcsolatban, hogy mi módon oldható fel a feszültség Mendelssohn egyházzenevel kapcsolatos álláspontja és a korabeli valóság között, illetve hogy milyen területeken alkalmazhatók ma a romantikus szerző egyházzenei művei.

A Ferenczi Ilona által vezetett bírálóbizottság – melynek tagja volt még Pappné Schmidt Annamária és Bódis Tamás – értékelésében elhangzott, hogy Kinczler Zsuzsanna alapos és igényes dolgozata tovább árnyalja a Mendelssohn életművéről alkotott képet. A zenés istentisztelettel kapcsolatban kiemelték Kinczler Zsuzsannának a különböző területeken való kiegyensúlyozott, stabil helytállását, és értékelték az előadás magas művészi színvonalát. A bírálóbizottság a legmagasabb minősítést (summa cum laude) odaítélésére tett javaslatot a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem doktori tanácsának.

Kinczler Zsuzsanna eddigi tevékenysége folytatódik a gyülekezetben, és kibővíti az oktatásban, hiszen az Evangélikus Hittudományi Egyetemen, ahol eddig is tanított, fontos szerep jut számára a kántor szakosok képzésében. Kívánjuk, hogy tevékenységével hozzájáruljon egyházunk zenéjének, művészetének gazdagításához.

■ FINTA GERGELY

EPMSZ akadémiai napok

Hogyan éljek? Talán ez az ember legősibb, örök kérdése. Az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem (EPMSZ) minden évben mennybemenetel ünnepének a hetében rendezi meg akadémiai napjait. Tavaly Rimaszombatban az Európai Unió régiós politikája, a régiók nyújtotta, főként gazdasági perspektívák voltak a középpontban. Idén Tatán pedig – mintegy a másik, a human oldalt hangsúlyozva – az ember, az életmódja, életvezetése és ez iránti felelőssége volt a fő téma.

Kiváló újítás volt, hogy a program feltüntette a reggeli áhítatok ígét – az egyik áhítaton Franko Máttyás tatai lelkesítő szolgált – így a résztvevők is készülhettek. Talán ezért is volt szinte teljes az ezen alkalmon való részvétel.

Illúzió lett volna azt gondolni, hogy ma rendezhető olyan konferencia hazánkban, melyben nem jelenik meg a politikai megosztottság. De az összmérleg mégis, e téren is kedvező volt – egyrészt kétségkívül az ökumenikus spirituális egységnek köszönhetően. Nyugat-Európa országaiból, az Egyesült Államokból, a Kárpát-medencéből (Erdély, Kárpátalja, Felvidék, Vajdaság) érkezett több mint száz résztvevő az Istenre való figyelésben közösségi formálódott. Másrészt az előadások és ezáltal főként a kerekasztal-beszélgetések magas színvonalra zárta ki az aktuálpolitikát – ennek a beengedése amúgy is ellentétes az EPMSZ alapszabályával.

A hét egyik csúcspontja kétségkívül a hagyományos mennybemenetel ünnepi kirándulás volt, amely ezúttal Pannonhalmára vezetett. A gyönyörű bazilikában az istentiszteleten Várszegi Asztrik főpap hirdette az ígét. „A hegyen élték át a tanítványok és éljük át most mi a pannonhalmi magaslaton a mennybemenetel csodáját. Visszatérve a völgybe erről kell bizonyoságot tennünk. Nem a magyarok istenét – mint sokan teszik –, hanem az élő Jézus Krisztust követve, imádvá” – fejtette ki a főpap. Az igehirdetés szólt az egyiptomi kopt keresztényekről is, akik talán azért is őrizték meg az első keresztényekre emlékeztető tiszta hitüket, mert egyházuk mindig üldözött volt, soha nem volt hatalmi helyzetben.

Pannonhalmán kulturális értékein, így a gazdag könyvtáron kívül a résztvevők megismerhették az új törekvéseket is.

Management by Jesus címmel a monostor üzleti stratégiájáról szólt a főpap és a gazdasági vezető, Hortobágyi T. Cirill perjel. A második világháború előtt az apátság hatvan hektár földtulajdonosa volt; ez olyan bevételt nyújtott, amely minden feladatot finanszírozott. Most más világot élünk; ma a főmonostor ötvenkét hektárnyi területen szőlőt termeszt, a természet pedig modern üzemben dolgozza fel. Az akadémiai napok résztvevői meg is csodálhatták ez utóbbit, és megköszönhették a minőségi borkat.

Hardi Titusz, a gimnázium igazgatója a hagyományos, híres bencés nevelés mai helyzetét ismertette *Test, szellem és lélek műhelye Pannonhalmán* címmel. – Mindez arról üzent, hogy a keresztény gondolkodásnak, életvezetésnek van helye, üzenete a 21. század új kihívásokkal teljes világában, legyen szó gazdaságról vagy hagyományos human értékekről.

A vasárnapi megnyitótól csütörtökig, tehát mindennap az egyén, problémái, felelőssége nézőpontjából zajlott a program. Ízelítőül csak a kerekasztalok témáit, illetve résztvevőit említ: *Környezetünk és a fenntartható fejlődés* (Jaskó Tamás geológus, Lányi András író, Nagy Boldizsár nemzetközi jogász); *Bioetikai dilemmák* (Czeizel Endre genetikus, Józán Péter demográfus, Orosz Gábor Viktor teológus; ezt a disputát e sorok írója vezette mint orvos).

Topolánszky Ákos református lelkész, drogpolitikai szakértő, aki az árnyékos oldalon szolgált, hihetetlen kerekasztalt hozott össze. Arcát, nevét vállalva szemben ült delon a HIV-pozitívak – az AIDS-betegek – képviselője; a Magyarországi Prostitúáltak Érdekvédelmi Szervezetének ügyvezetője és egyik munkatársa, aki öt évig maga is érintett volt; az egy évtizedes heroinfüggőségéből megszabadult és most a dropprevencióban dolgozó munkatárs, illetve a Pszichiátriai Érdekvédelmi Fórum képviselője. Egyedül a homoszexuálisok képviselője maradt távol ígérete ellenére, a téma azonban így is többször előjött.

Megrendítő élmény volt a mai élet veszteséivel való találkozás, megrendítő volt szembesülni az életmódoktól súlyos devianciáival – és persze saját előítéletességünkkel, álszentségünkkel.

Összente vallomások hangzottak el az egymást átfedő gondokról, a kisiklott életutakról, az egyének nem vitatható felelősségéről, de a társadalom – benne olykor a családok – meghökkenő, szeretetlen reakcióiról is. Nemcsak a drogfüggők, hanem általában a pszichiátriai betegek gondozásában is megnyilvánul ez. De szó esett a társadalomban, az egészségügyben tapasztalható pozitívumokról is, amelyek egy részének a meglete pillanatnyilag, az éppen zajló egészségügyi reform folyamatában kétségessé vált.

Talán az volt a legmegdöbbentőbb információ, hogy a prostitúáltak kilencven százaléka az állami gondozottak közül kerül ki, akikre – amint nagykorúvá válnak, és el kell hagyniuk az otthonukat – szinte a kapuban várnak az erre szakosodott bűnözők. Az az örök igazság is elhangzott persze, hogy férfiak nélkül nem létezne prostitúció.

Több lelkész hangsúlyozta, hogy az egyházak nem esketik meg, hanem megáldják – legalábbis ahol bevezették ezt – a homoszexuális párokat. Czeizel Endre elmondta, hogy a homoszexualitás nem öröklődik, de van némi biológiai háttér is, felfedezték a hajlam kialakulásában szerepet játszó gént.

Az akadémiai napokat kísérő szakos gazdag kulturális programból kiemelkedett Hajdú Szabolcs Fehér tenyér című filmje, melynek értékelése önálló írást igényelne. A hallgatóság a vetítés után a rendezővel beszélgethetett az életrajzi elemeket is tartalmazó filmről.

A konferencia zárónapján az *Állam, társadalom, egyház: közös felelősség* címet viselő kerekasztal-beszélgetés volt hivatott szólni arról, hogy miként segíthetnek, illetve mennyiben kell, hogy segítsenek ezek az intézmények az emberek helyes életmódra való szocializálásában. Résztvevői Gombár Csaba szociológus, Kálmán Szabolcs teológus, Ötvös József lelkész (Marosvásárhely), Pfizner Rudolf pszichológus (München) voltak; az eszmecsere Szöllösy Pál jogász (Zürich) vezette.

A vita mintegy válasza is volt Bogár Lászlónak *A globalizáció mint evolúciós zsákutca* című, az első nap elhangzott – szinte apokaliptikus víziót felvázoló – előadására, amely helyeslést és elutasítást egyaránt kiváltott. A globalizáció realitás, a veszélyei egyértelműek. Erről is szóltak az ökológiai, bioetikai stb. kérdések vitái. Az autonóm, egészséges személyiség – elfogadva a globalizáció előnyeit – képes kell, hogy legyen a lokális értékek (nemzeti kultúra, nyelv, családi élet...) erősítésével helytállni az új kihívások között. Kétségtelen az egyéni felelősség, de ennek sajnos ma nálunk erőteljesen korlátot szab a leszakadó társadalmi csoportok nagy száma, a nagyarányú szegénység.

De a human szféra minden ágában (egészségügy, oktatás, kultúra, tudomány, sport) bekövetkezett költségrobbanás is arról üzen, hogy az állam – beleértve az önkormányzatokat is – nem vonulhat ki ezen területek finanszírozásából. A civil szféra és benne az egyházak sokféle úton segíthetnek. A kisközösségek megtartó ereje ma is élő tapasztalat. A pszichológia *társas támogatottságnak* nevezi a válságból leginkább kivezető utat.

Reménység szerint jövőre Horvátországban, egy Eszék melletti fürdőhelyen, Bizonvácra kerül sor – április 27. és május 3. között – az akadémiai napokra. Hat év után – a rotációs elvnek megfelelően – Jaskó Tamás befejezte elnöki tevékenységét; a szabadegyetem új elnökévé a közgyűlés Varga Pál református lelkészt (Németország, Dietsheim) választotta meg, aki egyébként 2000 óta a nyugat-európai protestáns lelkészek szervezetének az elnöke.

■ FRENKL RÓBERT

Hogy látva lássanak...

Lassan két órája mozdulatlanul ülök a vörösfenyő padban, és ámulva tanulok. Tanulom a Moszkva tér és a Hősök tere közötti világon és a tévéhíradón túli magyar valóságot. Előbb a gyömrői közösségépítő amatőr rádiósoktól, majd három megszállott állami vasutastól. Később a kárpátaljai vendégmunkás magyar varrónőktől, akik megélhetésükért éjt nappallá téve a Szentendrei-szigeten robotolnak egy varrodában, s már régen nem szönek álmokat. Sorstársaik Komlórol ugyanazért adták el magukat Spanyolországba: a mecseki bányászok világa hasonlóképp kényszer szülte, rideg és sivár. S tanulok a boldogtalan harmincas szingli yuppie-ktől is.

Dokumentumfilmek, melyek társadalmunk jelenségeire személyes történeteinken keresztül adnak magyarázatot. Sohasem híradószzerűen up-to-date filmek, az alanyok pedig az igazság kimondásához időre van szükségük. Épp ezért rohanó világunkban nem sokakat érdekelnek, legalábbis a tévés adásfőszerkesztők szerint, akik eldöntik, mit nézzen a jó nép munkából

hazatérve. Hát ne olyat, amiből esetleg megtudhat valamit. Orwell meg szomorúan fordul egyet a sírjában.

A műfaj szerelmesei fesztiválokon jutnak hozzá az alkotásokhoz. De az nem, aki a gagyi helyett vagy – urambocsá! – éppen a mellett szívesen szórakozna egy-egy fél órát az izes magyar valóságon vagy épp saját magán úgy, hogy ne kelljen a fotelből kikelnie. Az sem, aki szeretné érteni, miért kerülget reggelente több tucat fejtemunkást a Moszkva téren, és tudni szeretné, hogy meg kell-e ettől ijednie. És az sem, aki csupán a média és a politika nézőpontjából tájékozódik, és sosem hall valódi vallomást a történetekről, hogy saját maga alkothonos véleményét.

Tehát ülök a vasárnap délutáni puritán protestáns kényelmetlenségben a békásmegyéri evangélikus templomban, és lesem a kincseket a többi, nem egyedül filmes érintettségű testvéremmel együtt.

Litauzski János és Szalay Péter, az alkotók, szerény, nagy tehetségű művészek. Művészetükről lebilincselő, megható és megnevetető

filmjeik tanúskodnak, valamint a derekam, mely csak akkor jelezte a többórás egy helyben ülést, amikor végül felálltam. Addig megszánt a külvilág. Vagyis éppenséggel magába szívott. Szerénységükre pedig a templomba tért közönség és kritikusok közötti élénk dispután derült fény.

A filmek előszóiban is szenvedélyesek. Vitájukban merült föl, vajon eljutnak-e egyszer otthonunkba ezek az igazi valóság show-k is. Mert lehet, hogy segíti majd a műfajt a technika örült fejlődése, mely digitális és on-line televíziózást biztosít hamarost, külön dokumentumfilmcsatornával. Lehet, hogy az alkotóknak az a törekvése avatja majd népszerűbbé a műfajt, hogy műveiket fikciós elemek és szigorúbb terjedelmi korlátok segítségével tegyék a nagyközönség számára is érdekesítővé. És lehet, hogy végül az emberek csömlömlenek meg a rájuk tukmált, elviselhetetlen mennyiségű vizuális gagyitól.

Addig pedig maradjon a tanulni vágyó szerencséseknek egy-egy fesztivál, iskola és templomter. Hogy látva lássanak.

■ DONÁTH MIRJAM

Megjelent!

Az Evangelikus Élet hasábjain kéthetente olvasható a gyermekek rovata, a *Gyermekvár*. Ebben mindig egy-egy sorozat segítségével ismerkedhetnek meg a kis olvasók a Biblia egyes történeteivel. A 2005. esztendő három sorozata a napokban jelent meg könyv alakban a Luther Kiadó gondozásában. Nem hiányoznak a történetek végéről a lapban közölt rejtvények sem. A kötet hittanórák, gyermekfoglalkozások remek kiegészítője lehet, valamint jó ajándékötlet így, az iskolaév végén, vakáció előtt. Ezért húsz példány feletti vásárlás esetén a kiadó 20%-os kedvezményt ad a kiadvány árából.

Gyermekvár 1., Luther Kiadó, Budapest, 2007. Ára 750 forint. A könyv a Luther Kiadó könyvesboltjában (1085 Budapest, Üllői út 24.) és a Huszár Gál papír- és könyvesboltban (1054 Budapest, Deák tér 4.) is kapható.

HIRDETÉS

Sok szeretettel hívjuk az érdeklődőket a Budapest-Fasori Evangélikus Egyházközség és az Asztali Beszélgetések Kulturális Alapítvány által szervezett *Asztali beszélgetések* című előadás-sorozat 2006/2007-es évadzáró alkalmára. Téma: *Megújuló energiaforrások, megújuló fogyasztói szemlélet*. Beszélgetőpartnerek: dr. Korényi Mihály Zoltán energetikai mérnök és dr. Béres Tamás rendszeres teológiai tanár (Evangélikus Hittudományi Egyetem). Az előadás időpontja: június 5. kedd, 18 óra. Az előadás helyszíne a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium díszterme (1071 Budapest, Városligeti fasor 17-21.). A rendezvény ingyenesen látogatható! Szervező: Asztali Beszélgetések Kulturális Alapítvány. Cím: 1071 Budapest, Damjanich utca 28/b.; e-mail: asztali@yahoo.com.

Hűség és K

A Déli Egyházkerület hűségérmesei és Tess

Szinte már közhely, hogy a keresztény élet csapatjáték. Jézus – immár kétezer esztendeje – tizenegy apostolra bízta az evangéliumot, velük indította el a világmissziót. Ma is létkérdés a csapat-szellem, az összjáték az egyes gyülekezetek életében éppúgy, mint az egyház egészében.

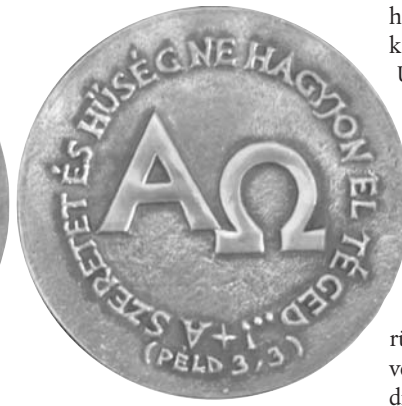
Milyen játékosok kerestek ebbe a csapatba? Talán a legfontosabb jellemző a hűség. Ezért is döntött úgy a Déli Egyházkerület közgyűlése még 2005 őszén, hogy a kerületek között elsőként hűségérmeket alapít, kifejezve azon testvéreink iránti hálóját, akik önkéntes szolgálóként évtizedek óta hűséges munkatársai a gyüle-

kezetek lelkészeinek. Ők azok a szerény háttér munkások, akiknek többnyire még a nevük, az arcuk is alig ismert. Pedig nélkülük nem szólalna meg a harang, az orgona,

az énekhar. Nélkülük megállna a toronyóra, ellepné a por az oltárt és a padokat, benőné a gaz a templomkertet, a temető... Ők azok a csapatjátékosok, akik a há-

tukon cipelik az egész „pályát”. Nem tartoznak az ünnepektől, nagy nevek közé, de nélkülük megbénulna a játék, széthullana a csapat. Örülünk, hogy az idén is legalább néhányuk arcát megismerhetjük a déli kerületből, és megköszönhetjük őket az egyház Urának.

De a hűséges csapatépítő mellett szükségesegek még a kreatív játékmesterek is, akik ötleteikkel, meglepetéseikkel új színt, valami pluszt hoznak a játékba – nélkülük elszürkülne, unalmas robotná válna. Örülünk gondolva alapította kerületünk közgyűlése 2006 novemberében a Tessedik Sámuel-díjat, amelyet 2007-től az áldozat-

Bencze István

Bencze (Brenner) István 1923-ban született Erzsébetfalván, a 18. században betelepült sváb evangélikus család sarjaként. Zenei érdeklődése, tehetsége korán megnyilvánult. 1938-ban, amikor a gyülekezet kántora eltávozott, az egyházközségi elnökség a tizenöt éves István zenei szolgálatát hallgatva úgy döntött, hogy vele tölti be a megüresedett orgonista állást. Ettől kezdve szinte megszakítás nélkül szolgált az istentiszteleteken.

Az első tíz évben fizetése havonta huszonöt pengő volt (egy pár cipő ára), később teljesen ingyen szolgált. A hatvankilenc év alatt egyetlen vasárnapot sem hagyott ki. Végigorgonált hatvankilenc hűsvétot, hatvankilenc pünkösdöt és hatvannyolc karácsonyt (azért „csak” hatvannyolcat, mert az egyik szentestén belázasodott).

Zongoratanári diplomáját a Zeneakadémián szerezte 1948-ban, közben a Csepeli Papírgyárban dolgozott. 1950-ben szerzett második diplomáját a zsebében egy magán-zeneiskolában kezdte pályáját, de egyidejűleg több üzemi énekhar karnagyaként is tevékenykedett.

Munkáját többszörösen elismerték: az oktatásügy kiváló dolgozója lett 1974-ben; 1988-ban Pedagógus Szolgálati Emlékéremmel, 1997-ben a Magyar Köztársaság Bronz Érdemkeresztjével tüntették ki, 2003-ban pedig a pesterzsébeti önkormányzat díszpolgári címben részesítette. 1988-ban lett nyugdíjas, ám nem tétlenkedett ezután sem: 2004-ig óraadóként tanított. Gyülekezetében ma is pontosan, igényesen és az evangélium iránti elkötelezettséggel végzi hűséges szolgálatát.

Havasi Dezsőné

Havasi Dezsőné Frank Irén igazi lelkészfeleségként úgy tudott Isten szolgálóleánya lenni, hogy minden tudásával lelkész házastársa munkáját segítette, és a gyülekezetet szolgálta.

Lajtaújfalun született 1918. szeptember 2-án a család legidősebb gyermekeként. Édesapja a Mekényesről származó Frank Károly evangélikus lelkész, édesanyja Stenczer Elsa volt. Édesapja a lajtaújfalusi szolgálat után 1919-ben Csikóstótsra került, és ott szolgált 1953-ig. Irénke néni az elemi után Kőszegen tanult a Gyurátz Ferenc Evangélikus Leánygimnáziumban (1928–1936). Első férje a parókia szomszédságában lakó helyi kántortanító fia, dr. Mesterházy János volt.

Budapestre költöztek, itt született lányuk, Klára. Férjét a II. világháború során besorozták – ezután soha többé nem látta, eltűntnek nyilvánították. Irénke néni öt évre munkatáborba került a Szovjetunióba. Amikor 1949 telén hazatért Csikóstótsra, megismerkedett a szomszédos Kaposzsekső új lelkészével, a felvidéki származású Havasi Dezsővel. 1950-ben kötöttek házasságot. Ikreik születtek, Dezső és János.

Irénke néni 1950-től szolgált a kaposzseksői gyülekezetben, kántorizál, adminisztrál, gyermek-bibliaórákat, asszonyórákat tart. Férje 1983-ban halt meg. Irénke néni egészen 2003-ig segítette a lelkészi hivatalban a gyülekezet adminisztrátori és egyéb szolgálatát. Mivel Csikóstótsra 1983 óta nincs önálló lelkész, ő volt az összekötő kapocs gyülekezet és lelkész között. A gyülekezet tagjai mindig bizalommal fordultak hozzá. Nyolcvankilenc évesen is a faluban él, általános megbecsülésben.

Hoffmann Mária

Hoffmann Mária 1910. február 13-án született az Újvidék melletti Kátyon. A zenével kislányként jegyezte el magát. Mindkét nagypapa, apja, bátyja és számos unokatestvére kántortanító volt. Zongorázni édesapja tanította. Első kántori szolgálatát tizenkét évesen egy keresztelőn látta el szülőfalujában.

Zenei tanulmányait Újvidéken végezte. A háború idején többször helyettesítette a katonai szolgálatra bevonuló ottani kántort. Közös ünnepeken a zsinagógában is orgonált. Újvidéken irodában dolgozott, illetve zongorárákat adott.

1944-ben a bombázások elől szülei Paksra menekült bátyja családjához. A négy bóröndjükön s néhány előbb odakerült holmijukon kívül mindenük – köztük a zongorája is – odaveszett. Eleinte kézimunkázással, hímzéssel jutott szerény jövedelemhez, majd 1945-től magánórákat adott. Később a zenei munkaközösség megalakulásával annak tagjaként zongoratanítással foglalkozott.

Az iskolák államosítása után a tanítókat tiltották a kántorizálástól. Mivel ezt megelőzően többször helyettesített, felkérték, hogy lépjen az akkori kántor helyébe. Egy hónapra vállalta a helyettesítést – ötvenöt év lett belőle. A Paksi Evangélikus Egyházközség kántoraként Sóllyom Ká-

rolly lelkész, későbbi püspök-helyettes mellett harminckilenc esztendeig szolgált, majd Brebovszky János, Brebovszkykyné Pintér Márta és Szabó Vilmos Béla lelkész mellett folytatta kántori tevékenységét.

Zenetanárként 1973-ban nyugdíjba vonult ugyan, de otthonában továbbra is tanított. Ezzel párhuzamosan alkalmanként helyettesített a paksi zeneiskolában, majd 1986-tól 1992-ig óraadóként dolgozott.

A zene népszerűsítéséért, a közösségért végzett önzetlen, áldozatos tevékenységének, valamint több mint öt évtizedes hűséges kántori szolgálatának elismeréseképpen 2000-ben Paks Város Önkormányzata Pro Urbe emlékéremmel tüntette ki Hoffmann Mária-t.

Dr. Majthényi Béláné Sántha Marianna

Dr. Majthényi Béláné Sántha Marianna neve fogalomná vált a kecskeméti gyülekezetben és vonzaskörzetében. Hatása messze túlnő a kis gyülekezet közösségén. Elhívása 1951-hez kötődik; egy főtí konferencia jelentette számára a hitbeli elindulást. Szolgálatára szükség volt az orgonapadnál, az órálló szolgálatban és a szeretet naponkénti megélésében, hogy gyülekezte a nehéz időkben is életben maradjon.

Mindig a hálás szív szeretetéből végezte szolgálatát az egészségügyben, családjában, majd folyamatosan az egyházban is – mindeddig ötvenhét éven keresztül. Soha nem fogadott el anyagi ellenszolgáltatást. Isten-díjat kapott ajándékként, Isten dicsőségére, a gyülekezet javára végezte és végzi ma is a templomban és a kiterjedt szóróanyagban a kántori munkát és a kazuális szolgálatokat.

Nála az első a gyülekezeti munka, amely mindent felülír. Az ötvenhét év alatt szinte egyszer sem hiányzott az orgona mellől. Törött lábbal is végigjártotta az istentiszteletet. Imádkozó hátteret ad, hordozza a gyülekezetet, a vele kapcsolatba kerülő testvéreket.

Öt lelkész mellett fejtette ki áldásos tevékenységét; őket azóta is a szívében hordozza, s tartja velük a kapcsolatot. Élő lexikon a gyülekezetben, tudásával sok segítséget nyújt. Nevéhez fűződik az apai örökség megőrzése és ápolása is. Sántha Györgynek, az „aranyhomok költőjének” az emléke s kötetének kiadása ajándék a családnak, a gyülekezetnek s az utáunk jövő nemzedékeknek.

Köszönjük dr. Majthényi Béláné életszolgálatát, s kérjük Istent, sokáig tartsa meg közöttünk!

Nagy Sándorné Keller Klára

Nagy Sándorné Keller Klára az Orosz-házi Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium elkötelezett és elhívott pedagógusa, 1992 óta igazgatóhelyettese. 1967-ben diplomázott magyar–orosznakon. Az oroszoktatás megszűnése után német nyelvvizsgát tett, melynek birtokában évekig a német nyelvet is tanította. Mindvégig ugyanabban az iskolában dolgozott; közben az intézmény – az ő áldozatos munkájának is köszönhetően – egyházi iskolává alakult. Őszinte meggyőződéssel segítette és irányította az orosz-házi evangélikus iskola létrehozását.

Nagy szakmai tudással rendelkező, kiváló pedagógus, aki az anyanyelv oktatását mindig szív-

ügyének tekintette. Diákjait rendszeresen felkészíti szavalóversenyekre; a versenyzők szép eredményeket, rangos helyezéseket érnek el. Több évtizedes pedagógusi pályája során fontosnak tartotta nemzeti kultúránk ápolását; ezért miniszteri dicséretben részesült. Szaktárgyai tanítása közben tanítványai lelki épülését is munkálja. Szeretettel és törődéssel neveli a gyermekeket a keresztény és nemzeti értékeket szem előtt tartva.

Pályája során igyekezett állandóan fejleszteni szakmai tudását. Közoktatási vezető szakon végzett tanulmányai új diploma megszerzésével végződtek. Kiemelkedő szakmai munkája feljogosító-

ta arra, hogy felkerüljön az országos szakértői névjegyzékre.

Az iskolai szolgálat mellett az

oroszházi gyülekezet hűséges tagja. Az előző ciklusban presbiterként dolgozott, most képviselő-testületi tagként szolgált.

1997-ben megjelent tanulmányának a címe önmagáért beszél: *Az orosz-házi evangélikus népiskolák múltja, fejlődő jelene és reménybeli jövője*.

Isten áldása kísérte és kíséri az orosz-házi evangélikus iskolában végzett szolgálatát, mely lassan a végéhez közeledik. Saját kérésére a 2006/2007-es az utolsó tanéve. Jelenlegi szolgálati ügy engedik el, hogy nagyon fog hiányozni nekik – mindannyian hálójukat fejezik ki az együtt töltött szép és munkás éveikért, mert Istennek szolgálhattak közben.

REATIVITÁS

A mellékletet szerkesztette: PETRI GÁBOR

Tessedik-díjasai

tos és színvonalas munkavégzés elismeréseképpen ítél oda a közgyűlés az év lelkészének, az év pedagógusának és az év szeretetszolgálati dolgozójának. Így első ízben adhattunk hálát május 19-én Rákospalotán az egyházkerületi missziói nap népes gyülekezetével együtt a három kitüntetettnek a lelkészi, az oktató-nevelő és a diakóniai munka területén végzett kreatív munkásságáért.

Őket is szeretnénk bemutatni, „közkinccsé tenni” ezen az oldalon. A Tessedik-érmén olvasható apostoli bizonyosságot legyen mindannyiunknak szóló bátorítás: „...fáradozások nem hiábavaló az Úrban.” (1Kor 15,58)

■ GÁNC S PÉTER

Rágyanszki Anna

Rágyanszki Anna 1927. október 22-én született Kondoroson. A Kondorosi Evangélikus Egyház közösségben keresztelték, ott is konfirmált.

1963-ban Zászkaliczky Pál akkori segédlelkész javaslatára és bátorítására kántori képzésben vett részt Fóton. 1968-tól a gyülekezet harangozója. 1973-tól a gyülekezet kántora; a vasárnapi istentiszteletek mellett minden reggel, az áhítatokon szolgált orgona-, illetve harmóniumjátékkal.

Családot nem alapított, az egyház és a gyülekezet lett az igazi családja. 1994-ben beköltözött az akkor induló gyülekezeti nyugdíjsházba, innen továbbra is ellátta – javadalmazás nélkül – a vasárnapi és a hétköznapi kántori feladatokat.

Anci néni évtizedek óta áll a gyülekezetnek és egyházának a szolgálatában – nemcsak kántorként, hanem a közösség aktív tagjaként is, aki a gyülekezeti alkalmak és programok „motorja”.

Rágyanszki Anna idén októberben ünnepli nyolcvanadik születésnapját. Hosszú életét több lelkésznek, a kondorosi gyülekezetnek és mindenható Urának szolgálatában töltötte. „Csak Istennek adok hálát, hogy az ő kegyelméből szolgálhattam, és szolgálhatok, ameddig ezt megengedi nekem. Egyedül övé a dicsőség!” – vallja.

Csendes, szolgálatban eltöltött élet az övé, amely mindig biztos fénye és sugara a gyülekezet és a nyugdíjsház életének.

Káposzta Lajos

Káposzta Lajos 1938-ban született Nyíregyházán. Tokajban érettségizett, majd 1962-ben szerzett lelkészi diplomát a budapesti Evangélikus Teológiai Akadémián. 1965–1967 között ösztöndíjas-ként tanult a berlini Humboldt Egyetem teológiai fakultásán. Németnyelv-tudását jól kamatoztatta mind a nemzetiségi, testvér-gyülekezeti és -városi kapcsolatok ápolásában, mind pedig egyházunk külügyi munkájában.

Kisterenyeyi, salgótarjáni, balassagyarmati, angyalföldi és budavári szolgálata után 1968 júniusától a soltvadkerti gyülekezet lelkésze lett. 1967-ben kötött házasságot Hegyi Ilonával, házasságukat Isten négy gyermekkel – Lajossal, Ilonával, Józseffel és Nórával – áldotta meg.

1988-tól 2006-ig a Bács-Kiskun Evangélikus Egyház megyei esperesi, valamint a Déli Egyházkerület püspökhelyettesi szolgál

latát is ellátta. Az egyház megyei lelkészi munkaközösségének jelenleg is vezetője, valamint a Gusztáv Adolf Segélyszolgálat tanácsának országos elnöke.

Kreatív gyülekezetépítő munkájának épületekben is megnyilvánuló gyümölcse az 1990-ben megnyílt soltvadkerti Evangélikus Óvoda, valamint a 2000-ben felszentelt Találkozás Háza. Ez a vonzó épület egyházunk legkorszerűbb gyülekezeti „kombinátjai” közé tartozik, ahol eleven, sokszínű élet folyik, a cserkészettől kezdve – amelyet szintén a Káposzta család szervezett újjá – a legkülönbözőbb kulturális és egyéb közösségépítő rendezvényekig.

Sokoldalú munkásságát számos világi kitüntetés is jelzi. 1998-ban hazai és nemzetközi tevékenységének elismeréseként a Magyar Köztársasági Érdemrend kiskeresztjét vehette át Göncz Árpád köztársasági elnöktől, valamint ugyanebben az évben kapta meg a Bács-Kiskun Megyeért Díjat. 2006-ban a Bács-Kiskun megyei közgyűlés a megye címerével díszített aranygyűrűvel tüntette ki érdemes és eredményes munkásságának elismeréseképpen.

pad köztársasági elnöktől, valamint ugyanebben az évben kapta meg a Bács-Kiskun Megyeért Díjat. 2006-ban a Bács-Kiskun megyei közgyűlés a megye címerével díszített aranygyűrűvel tüntette ki érdemes és eredményes munkásságának elismeréseképpen.

Szabó Istvánné

Szabó Istvánné Szabadszállási Mária születése óta Kiskőrösön él, és tartozik a gyülekezetéhez. Először 1986-ban vállalt hivatalosan is szolgálatot a Kiskőrösi Evangélikus Egyház közösségben mint pénztáros, illetve mint a lelkészi hivatal vezetője.

A '90-es évek elején alakult meg Kiskőrösön az úgynevezett gyülekezeti nővérszolgálat Szabóné Piri Zsuzsánna lelkész vezetésével. Így 1996-ban Szabó Istvánné, Marika váltott, és az íróasztal mellől átpártolt a nővérek „csapatához”. Hivatalos munkaidejénél lényegesen több időt tölt szolgálatban az idősek és a bete-

gek között. Heti rendszerességgel huszonegy helyszínre jár ki.

Elsősorban a diktafonra felvett vasárnapi igehirdetést viszi azokhoz, akik akár idős koruk, akár betegségek miatt nem tudnak részt venni a gyülekezeti alkalmakon. Néhol egész sokan összejönnek ilyenkor, hogy az ige hallgatása közben együtt legyenek. Ha gyakorlati segítségnyújtásra van szükség – például ha valakit orvoshoz kell vinni, vagy el kell intézni számára a bevásárlást, esetleg ki kell takarítani a lakást –, természetesen az sem jelent számára nehézséget. Rá valóban mindig lehet számítani.

Urbán Ágnes

Urbán Ágnes Budapesten született 1967-ben pedagógus szülőik gyermekeként. Családjának több ága is generációkra visszamenőleg evangélikus oktatási intézményben szolgáló pedagógus volt.

Felsőfokú tanulmányait Debrecenben, a Kossuth Lajos Tudományegyetemen végezte, magyar-angol szakos középiskolai tanári diplomát 1990-ben szerzett. Az 1991/1992-es tanévben Angliában és Skóciában folytatótt tanulmányokat. 1997-ben elnyerte a Master of Arts in Teaching English as a Foreign Language fokozatot. 2004/2005-ben megszerezte a közép- és emelt szintű érettségi vizsgázatói képesítést angol nyelvből, illetve az érettségi vizsgaelnöki képesítést. 2005-től a Pázmány Péter Katolikus

Egyetem pedagógus szakvizsgás hallgatója; idén nyeri el harmadik diplomáját közoktatás-vezetői vizsgaelnöki képesítéssel. 2005-től a Pázmány Péter Katolikus

1989-től – utolsó éves egyete-

mistaként – az újrainduló Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium első tanári karának tagja, majd 1993-tól a Deák Téri Evangélikus Gimnáziumban tanít. Közben sokfelé előad, tanárto-vábbképző tanfolyamokat tart, egyetemi hallgatók tanítási gyakorlatát vezeti. 1993/1994-ben és 2006 szeptemberétől a Deák Téri Evangélikus Gimnázium igazgatóhelyettese. 2004-től 2006-ig az Evangélikus Pedagógiai Központ munkatársa és az evangélikus iskolák országos tantárgygondozója.

Férje Herényi István matematikus. Két gyermekük van, Barnabás és Bence. Ágnes „szabad idejében” a Deák téri gyülekezet presbiterje, a zenei bizottság vezetője, a Lutheránia énekkar tagja.

Ajánló a Déli panorámához

Jó dolog kézbe venni egy-egy kellemes hangvételű és barátságos küllemű útikönyvet indulás előtt, mert biztonságérzetet teremt, és kirándulásunkhoz új úti célokat is kínál. Attól lesz kiváló minőségű egy ilyen kiadvány, hogyha könnyen eligazodunk benne, és gyorsan megtaláljuk azokat az információkat, amelyekre az adott pillanatban szükségünk van. Ebben segít minket az útikalauz szerkesztője azzal, ha éppen a kellő mennyiségű adatot és tudnivalót közli. Ma egyre ritkábban van lehetőségünk és energiánk arra, hogy hosszú időt töltsünk el keresgéssel, lapozgatással; sokkal inkább szeretjük gyorsan felütni az ilyen alapvető információkat közreadó kiadványokat.

A Déli Egyházkerületről szóló, *Déli panoráma* című kiadvány ilyen kézikönyv. Az egyház megyei anyagok összeállítói és a kötet szerkesztője, Petri Gábor ebben az értelemben is nagyon eredményes munkát végeztek. Figyelemmel voltak a mennyiségre és az átláthatóságra egyaránt. Megismerhetjük a kötetből a kerülethez tartozó egyház megyék rövid történetét, és kapunk egy-egy pillanatfelvételt a gyülekezetek mai helyzetéről is. Mozgósítani szeretne a könyv, a gyülekezetek élete iránti érdeklődésünket igyekszik felkelteni, hogy amikor egyébként is kirándulunk, vagy a kiadványban szereplő helységeket járunk, keressük fel az ottani templomot, és részeseidjünk az istentiszteleti közösségekben.

Ereje van ennek a hivatásnak. Az egyház megyéket felvezető egész oldalas képek vonzó templomkülsőket ábrázolnak. (Az egyetlen kivétel a Pesti Egyház megye bevezető oldala, ahol a kerület hívei számára szimbolikus jelentőséggel bíró Deák téri oltárkép látható.) Vonzó az is, hogy nem a régmúlt képeit találjuk a kötetben, hanem a mai életet visszatükröző, zömében a gyülekezeti eseményeket bemutató, friss fotókat.

Gáncs Péter püspök bevezető sorai nem titkolják: e kiadványnak az a célja, hogy segítse egymás értékeinek a felfedezését. De elárulják azt is, hogy első rendben nem az épületekre szeretné irányítani a figyelmünket, hanem a falak között élő közösségekre és a testvéri találkozás fontosságára. A kerület templomaiban és gyülekezeteiben való barangolásra akar biztatni.

Radosné Lengyel Anna kerületi felügyelő is a polcunkra ajánlja a könyvet. De nemcsak a kerület evangélikusainak, hanem minden „kíváncsinak”, érdeklődőnek a polcára, mert azt is bemutatja a kötet, hogy mennyi és miféle feladatra vállalkoznak ma a gyülekezetek tagjai, illetve hogy milyen küldetést tölthettek be a régiek. Szellemesen jegyzi meg, hogy „vékony könyv” van a kezünkben, ám még a kerület felügyelője is több újdonságra lelt benne olvasás közben.

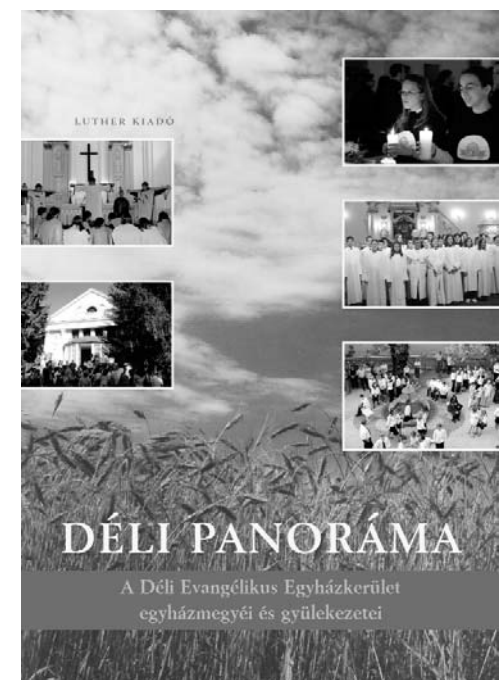
Kár, hogy nem feliratozták a szerkesztők a fotókat, mert úgy az egyébként gazdag képi anyag jobban segítette volna a tájékozódást. A borító kicsit zsúfolt a sok fotóval, de jó elolvasni utána a kerület emblemájáról szóló sorokat; rögvést a helyükre kerülnek a kalászkokon nyugvó mini képek.

Lehet, hogy sok evangélikus templom kapuján még ma sem találjuk meg azokat az alapvető információkat, hogy mikor tartanak istentiszteletet, vagy hogy milyen felekezethez tartozik az épület. Ha azonban ez a kiadvány odakerül a könyvespolcunkra vagy a csomagunkba – hiszen mérete és súlya miatt az utóbbiba is belefér –, bátran felkereshetjük az istentiszteleteket a saját gyülekezetünk határain kívül is, például a nyári szabadságok idején.

Ha bővebb háttérnyagra vagyunk kíváncsiak, akkor olvassuk el a megfelelő részt a *Sólyom Jenő* által szerkesztett, 2002-es kiadású, *A Magyarországi Evangélikus Egyház Déli Egyházkerülete az ezredfordulón 2000–2001* című vaskos könyvből. A legfrissebb adatokat pedig a <http://del.lutheran.hu/> oldalain találhatjuk meg gondos szerkesztői munka eredményeként. Jó barangolást kívánok – mindenekelőtt azoknak, akik elindulnak a *Déli panorámával* a kezükben egy-egy kirándulásra.

■ SZABÓ LAJOS

Déli panoráma – A Déli Evangélikus Egyházkerület egyház megyei és gyülekezeti. Szerkesztette: Petri Gábor. Luther Kiadó, Budapest, 2007. Ára 980 Ft.

Egyedülálló szülők és gyermekeik konferenciája

A Női Missziói Szolgálat tizedik alkalommal rendezi meg az egyedülálló szülők és gyermekeik konferenciáját *Csodára várva...* címmel a révfülöpi Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban július 21. és 28. között.

Az elmúlt esztendő gyakorlatának megfelelően délelőttként tematikus munka folyik. A felnőttek bibliatanulmányozásban vesznek részt, amelyet idén *Pintér Károly* lelkész tart. A délelőtti második részében különböző szakterületekről meghívott vendégek (pszichológus, orvos, szociológus) tartanak hasznos előadást a számukra. Külön foglalkozást tervezünk a fiataloknak és a gyermekeknek. A délutánok szabadok, esténként – az áhítat után – kreatív közös programok várják a résztvevőket.

A részvétel teljes díja felnőtteknek 20 000 Ft (támogatás kérhető). Sok szeretettel várjuk a jelentkezéseket június 25-ig a következő címre: MEE Női Missziói Szolgálat, 1450 Budapest Pf. 21.; e-mail: marta.pinter@lutheran.hu; tel.: 20/824-2791.

Meghívó

Koloss István orgonaestet tart június 3-án, vasárnap 18 órakor a békásmegyéri evangélikus templomban (1038 Budapest, Mező utca 12.).

Közreműködik: *Jasmine Seipel* és *Koloss András* (ének). Műsor: D. Zipoli: *Versettök*; G. F. Händel: *ária a Messiás című oratóriumból*; J. S. Bach: *C-dúr prelúdium és fuga BWV 531*; G. F. Händel: *ária a Xerxes című operából*; Liszt F.: *Tu es Petrus*; A. Stradella: *Pietá, Signore*; Liszt F.: *Consolation*; F. Mendelssohn: *ária az Éliás című oratóriumból*; Koloss I.: *Partita No. 2.*

A hangversenyre a belépés díjtalan.

Október a reformáció hónapja 2007

A kora nyári forró napok, a pünkösdi ünnepek, az iskolai évszázok, a nyári programok tervezése közepette nem tűnik túl aktuálisnak a reformáció októberi programsorozata, pedig az. Méghozzá azért, mert a tervezés, az előkészítés, még a puszta részvételt illetően is, valamint az ehhez kötődő gondolat- és információcserére időigényes.

Ennek jegyében tiszteletteljes szeretettel teszem közzé, hogy a reformációs programsorozatot a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa (MEÖT) elnökségének megbízásából és jóváhagyásával a szervezőbizottság összeállította.

– Az ez évi rendezvények fő témája – kötődve a 3. európai ökumenikus nagygyűléshez – így hangzik: *Jézus Krisztus reménység Európa megújulására és egységére*. Szeretetteljes bizalommal buzdítjuk a protestáns gyülekezeteket, intézményeket és szervezeteket, hogy – lehetőleg profiljuknak megfelelően, de nem feltétlenül – a fő témához kapcsolódva a maguk helyi programját szervezzék meg, s erről a programfűzetünkben való regisztráció érdekében legkésőbb szeptember 7-ig tájékoztatást küldeni szíveskedjenek. Elérhetőségeink: Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa, 1117 Budapest, Magyar tudósok krt. 3.; telefon: 1/371-2690; e-mail: oikumene@meot.hu.

– A rendezvénysorozat keretét az október 7-én 17 órakor az Uránia Nemzeti Filmszínházban megrendezendő ünnepi megnyitógála, valamint az október 28-án 18 órakor Győrben, az evangélikus templomban tartandó ünnepi reformációi istentisztelet adja. Különös tekintettel az Uránia Filmszínház befogadóképességére, bizalommal kérem, hogy a jegyeket – amelyekhez, az elmúlt évben bevezettek szerint, 500 Ft adományt is remélünk – szintén legkésőbb szeptember 7-ig a fenti elérhetőségeken szíveskedjenek megrendelni.

– Az ünnepélyes megnyitógálán terveink és reményeink szerint az ünnepi beszédet *dr. Kroó Norbert*, a Magyar Tudományos Akadémia alelnöke tartja. Az ígéretesen gazdag kulturális műsort pedig *Eperjes Károly* színművész, a Gryllus testvérek, *Pátkay Imre* zongoraművész és a *Corvina Consort* biztosítják.

– Központi rendezvényként tervezünk területi női találkozókat Csurgón, missziói konferenciát Vácott, a *Gustav Adolf Werk* jubileumi konferenciáját Kecskeméten, valamint *Theológiai Szemle*-napot.

Az Október a reformáció hónapja 2007 rendezvénysorozaton minden érdeklődő imádságos, aktív részvételét és a határidők szem előtt tartását kéri a szervezőbizottság nevében:

Dr. Bóna Zoltán, a MEÖT főtájtára

Éghajlatváltozás az ökumenében

► Sokan írnak, tárgyalnak mostanság a klímaváltozásról és következményeiről, noha évekig ez csupán a zöldek témája volt, akiknek félelmeit túlzásnak, tudománytalan képzelgésnek tekintették. Ma azonban a klímaváltozás lehetőségét már tényekre alapozzák; ezekből sokan – pánikszzerűen – nagyon rövid távlatban bekövetkező katasztrófákra következtetnek. Sajnos ma az ökumené világában is beszédtema a „klímaváltozás”, közelebről a keresztény világszövetségek és a felekezeti kapcsolatok terén...

Minket elsősorban a római katolikus egyház és a protestáns egyházak viszonyában történt sajnálatos változások érdekelnek, ezen belül is a római katolikus egyház és az evangélikus egyház kapcsolatának alakulása a 21. század első évtizedében. E lap hasábjain mintegy három évvel ezelőtt írtam az előttünk álló nehéz, göröngyös útról. Akkori soraim sajnós visszhang nélkül maradtak – mindkét egyház médiájában.

Prologus

A Hittani Kongregáció 2000-ben kiadott *Dominus Iesus* című nyilatkozatának megjelenése után beszámoltam egy budapesti ökumenikus kerekasztal-konferenciáról, de ekkor még optimisták voltunk. Jóval élesebben kellett hangot adnom aggodalmaimnak 2006. szeptember 15-én, a jezsuiták Párbeszéd Házában tartott előadásomban. Az ottani kerekasztalnál neves szakértő társakkal – *dr. Kránitz Mihály* római katolikus professzorral és *dr. Bóna Zoltánnal*, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának főtájtárával – beszélgettünk, szépszámú hallgatóság jelenlétében. *Öszintén az ökumenéről* címmel felolvasott dolgozatomban azonban csupán a *Theológiai Szemle* legújabb számában (2007/1) jelent meg teljes terjedelmében. (Először a Keresztény Ökumenikus Baráti Társaság lapja, az *Ökumené* kérte a teljes szöveg néhány részletét, de ezt nem vállaltam, hiszen csak összefüggéseiben lehet szólni ügyünkről.)

Noha a protestáns egyházak közös kiadványa, a *Theológiai Szemle* csak most közölte az írást (a három referátum közül – indoklás nélkül – egyedüliként), változatlanul aktuális. Előadásom tartalma és a cikk hangja természetesen testvéri és baráti volt, de nem az őszinteség rovására. Nem az ünneplés vagy az udvariasság hangján, hanem az őszinteség nyelvén vázoltam fel nehézségeinket világméretben, kontinentális és hazai vonatkozásban. Ez a teológiai cikk az *Evangélikus Élet* olvasóit nem érdekelheti, de lelkiismereti kényszer folytán néplapunk olvasóit is tájékoztatni kívánom erről az égető kérdéstről. Tapasztalatom szerint ugyanis sem lelkesízi karunk, sem hittestvéreink nem ismerik eléggé a klímaváltozás jelenségét. E helyütt a Magyarországi Evangélikus Egyház ökumenikus tanácsadójaként szólok meg, saját nevemben, de egyházvezetőségünk tudtával.

Az alaphelyzet

XVI. Benedek pápának nyolcvanadik születésnapja alkalmából a Lutheránus Világszövetség (LVSZ) elnöke is gratulált, ugyanakkor emlékeztetése idézte az 1999. október 31-i *Közös nyilatkozat* aláírását, amely mindkét oldalról hivatalos receptiót nyert. Látható azonban, hogy XVI. Benedek sem a zsinati dokumentumokhoz, sem elődje, *II. János Pál* pápa nyilatkozataihoz nem csatlakozik.

A 2000., úgynevezett jubileumi év előkészítő anyaga – *II. János Pál* aláírásával – már mutatta, hogy a Vatikán nagyon tudatosan készül a 21. századra. A mai pápa, az egykori Ratzinger bíboros – a Szent Officium vezetőjeként – már jelentősen közreműködött *II. János Pál* utolsó iratainak fogalmazásában. Róma új püspökének névválasztása szimbolikus jelentőségű: már nem a János és nem a Pál nevű elődökre, hanem *XV. Benedek* örökségének folytatására utal az új pápa neve és programja. *XV. Benedek*re, akit az I. világháború végén és az azt követő időben a béke pápájának is neveztek.

Ciklonfelhők alatt Cilaos „egyetemese” temploma Réunion (újraegyesülés) szigetén

Jellemző jelzések

Néhány szemléletváltozást tükröző jelenségre szükséges felhívnom a figyelmet. Úgy látszik, hogy 1999. október 31-én, a *Közös nyilatkozat* aláírásával Róma eljutott az évekig tartó dialógus csúcspontjára, majd ezt követően egyértelműen az ortodoxia felé fordult.

Tudni való, hogy a tizenhat évi autokefál ortodox egyházból egy sem ismeri el a római pápa primátusát, másfelől nem fogadja el a két utolsó Mária-dogmát (1854, 1950) sem, mivel a dogmaalkotást az első évezreddel lezárta, és – neve szerint – az ortodoxia és ortopraxis bizonyos értelemben önállóságot jelent.

Más kérdés, hogy a Vatikánban a közös testvéri viszonyt hangsúlyozzák a szentségek hasonló értelmezésében, megbecsülik a liturgia ősi elemeit, sőt már az előző pápa is misézett a bizánci liturgia szerint, például 1991-ben Mária-pócsón. Az apostoli successio a papi rendet és a cölibátus kötelező voltát a főpapságon kívül a szerzetesekre kötelezően, másokra ajánlottan említi, kivéve a bizánci szertartású görög katolikus egyházat, amely pápai iurisdiction alá tartozik. A *Dominus Iesus* 4. §-ának megfogalmazása ugyanakkor egyértelműen kizár minden nem római katolikus egyházat az egyház megjelöléséből, csupán az ortodox egyházak jelentik a kivételt. Megítélésünk szerint ez a fordulat mind a protestánsok, mind a római egyház számára előnytelen, és a mai világban, amikor oly nagy szükség van a közös keresztény hangra, alig értelmezhető.

Az elvi és gyakorlati kizárólagosság lassacskán minden szinten érezhető, hiszen a protestáns lelkészek már nemcsak a szentségi liturgiában (eucharisztia), hanem az igeliturgiában sem vehetnek aktív részt (lásd a 2007. évi ima-hét megnyitását a budapesti bazilikában). Minket, evangélikusokat ezek szerint csupán *keresztény jellegű* közösségek vagy civil szervezetek ismernek el.

Míndzeleg együtt jár a római egyház kizárólagosságra törekvő vezetői stratégiája az ökumené különböző megnyilatkozásaiban. Példaként említhetnénk a taizéi közösség római katolikus lelkiségi mozgalomként való kezelését, a meg-

gyilkolt Roger testvér római szertartású temetését, *Thurian* atya református teológus konvertálását stb.

Vatikáni visszarendeződés

Nem szeretnék a római egyház belügyeibe, a pápa tiszteletébe kívülről nézni beleszólni, de több más észrevételemet sem hallgathatom el.

Az egységnek *in sacris* – a tanítás és a gyakorlat tekintetében – az „eljelentéktelenítés” folyik, és csak a szeretben való közösség hangsúlyozása történik.

Az eucharisztia szentségimádásként való hangsúlyozása és az intercommunio (közös úrvacsorázás) elhanyagolása alapjában osztja meg a két felekezetet.

A népi vallásosság túlértékelése nem a laikusság egyházkötő szerepére utal. A búcsúk, a körmenetek, a szentek, a Mária-kultusz-jelenségek, a boldogok oltár-emelése, a zarándokutaknak új kegyhelyekre való hirtetése az egész egyház közös értelmi és érzelmi kapcsolatát rontja – a teológusokat is beleértve, a sensus ecclesiae elhanyagolásának szempontjából.

A latin nyelv újraébredése a liturgiában visszarendeződést sejtet és „irányított vigyent”.

Újraéled a szélsőséges, antimodernista mozgalmak egy része. A cölibátus erőltetése minden várakozás ellenére nemcsak a szerzetesek, de a világi paposság életében is kötelező, noha ez csak a 11. századtól érvényes gyakorlat.

Karl Rahner professzor és iskolája lassan feledésbe merül, és pozícióváltások idején az úgynevezett „Róma-hű teológusok” kerülnek előtérbe.

A dialógus inkább a világvallások – főként a zsidóság és az iszlám – felé fordul, mint a keresztény felekezetek irányába. (Érdekes módon a Rómától való félelem és az elszakadás igénye egyszerre jelentkezik. Az Örök Város – Róma – már nem természetes centruma a római kereszténységnek, és Latin-Amerika, illetőleg a déli félteke időnként önálló hangokat hallat.)

Római dominancia

A Vatikánban egyre fontosabb a médiában való szerepvállalás, a római egyház szerepének, világegyházi pozíciójának triumfalista hangsúlyozása. Gyakori a kitanító stílus, sőt a római katolikus egyháznak az egész kereszténységgel való azonosítása. Az ökumené helyzete lokálisan és globálisan egyaránt személyfüggővé vált. (A területi ökumené megélése vagy a helyi plébánosoktól, vagy a püspöki konferenciát vezető személyektől függ.)

Nem hallgathatjuk el, hogy az ökumenéről alkotott vélemény egy gyakorlat tekintetében a protestantizmuson belül is több frakció létezik. A református, az evangélikus, a kiségyházi vélemények sem azonosak, sőt az egyes felekezetek belül sorra alakuló egyesületek is tovább tagolják az ökumené lehetőségét, hasonlóan a római lelkiségi mozgalmak pozícióhoz.

Természetesen együtt kell látnunk napjaink történéseiben a világ helyzetét, a világvallások helyzetét és a keresztény felekezetek együttesét. Hisszük, hogy őseink reménysége ma is igaz: az egyház a 21. században is megmarad, mert Isten ígéje megmarad.

Ami viszont az ökumenét illeti, ezzel kapcsolatban elmondhatjuk, hogy hitvallásunk szerint Gamáliél ősi tanácsa érvényes ma is: ha ez a mozgalom Isten-től van, akkor hiába harcolunk ellene, de ha csak emberektől, akkor magától megszűnik (lásd *ApCsel* 5,38–39).

■ HAFENSCHER KÁROLY, az MEE ökumenikus tanácsadója

A témával kapcsolatban megkülönböztetett érdeklődéssel várjuk olvasóink véleményét. – A szerk.

Hiszem, ha látom!

JÉZUS

A keresők istentisztelete

2007. június 3.

Zuglói Evangélikus Templom

1147 Budapest, Lőcsei út 32.

17.30: Közös éneklés, lehetőség személyes gyónásra

<http://tamasmise.lutheran.hu>

TAMÁS MISE

Hitünkért haltak vértanúhalált

► „Erőt kaptok, amikor eljön hozzátok a Szentlélek” – ígérte Jézus a tanítványainak. Valóban, pünkösöd áttörést hozott a tanítványoknak s Krisztus mindenkor tanúinak az életébe. A korábban életüket féltő apostolok bátran álltak a tömeg elé, hirdetve az evangéliumot, vállalva az Úrert nyomorúságot, üldöztetést. Csodálatos módon kaptak erőt azok a misszionáriusok is, akiknek megrendítő története bejárta a keresztény világsajtót. Az egy hónapja történt törökországi tragédiáról lapunkban mi is hírt adtunk. A részletekkel azonban adósak maradtunk...

Április 18-án Malatya városában, Izmir közelében tíz – egyetemi felvételi előtt álló – fiatalember mérszázolta le brutális módon Tilman Geske svájci német miszionáriust és két török munkatársát, Necati Aydin 35 éves prédikátort és Ugur Yuksel gyülekezeti segítőjét. A fiúk közül öten húsvét vasárnapján már részt vettek egy úgynevezett „meghívásos evangelizáción”...

A mohamedán területeken mindig szükség van óvatosságra. A misszionáriusok ezért csak azoknak beszélnek alkalmaikról, akik őszintén érdeklődnek a keresztény tanok iránt. Az öt fiatalnak sikerült Necati Aydin bizalmába férkőznie. A prédikátor úgy vélte, ők is keresők, Jézus szeretete után vágyó ifjak. Nem tudhatta, hogy valamennyien egy „igazhitű” iszlám csoport, a Tarikat tagjai. Ez a közösség, amellyel sok befolyásos közéleti személyiség is kapcsolatban áll, gyűlöletet szít

rások nyomát. Belső szerveiket egymás szemé láttára vágják ki belőlük. Ujjukat levágták, orrukat, szájukat, végbélnyílásukat felhasították. Követelték, hogy nézzék egymás szenvedését, agóniáját. Végül torkukat metszették el.

Amikor három óra múlva a rendőrség

usztát a keresztények ellen. Missziói szervezetek tudósításaiból ismert, hogy az istentiszteleteikről rejtett kamerás felvételek készülnek. A keresztény hitre térteket így akarják megfélemlíteni.

Mi volt az indíték ott Malatyában? – próbálják megfejteni, pedig a Krisztus-

Az utolsó közös felvétel – Tilman Geske családja körében

rájuk talált, Ugur még lélegzett. Egy gyülekezeti tag riasztotta a hatóságot. Gokhan elkésett az imaóráról, s amikor mobilon elérte a megkínzott miszionáriust, gyanút fogott. Szokatlanul találta Ugur erőltet hangját, felidézte, hogy a háttérből furcsa hörgéseket hallott. (Bár a „zajokot” a szomszédok is észlelték, azt gondolták, családi viszálykodás csupán.)

Leírhatatlan látvány tárult Gokhan és a rendőrök elé, amikor az ajtó feltáru-
l előttük. Az iroda vérben úszott. A táma-

követők előtt ismert a válasz. A Tilman Geskét kiküldő missziói közösség vezetője ezt így fogalmazta meg: „A sötétség nem érti meg a világosságot. De ne számjunk-e a sötétségben levőket?”

Amikor a missziói társaság közreadta testvéreik vértanúságának történetét – s kérte, hogy a hívők terjesszék minden rendelkezésre álló eszközzel –, nem azal a céllal tette, hogy Malatya városára „átkot” kérjen. Még csak nem is megretenteni akart (lám, ez az a Törökország, amelyet az Európa Unióba vártok!), hanem imádkozásra szólított fel: „Könyörögjétek az ellenséges világot!”

Arról az öt fiatalról, akik részt vettek a misszionáriusok imaóráin, így beszélnek: „Senki sem tudja, mi történt a szívükben, amikor az evangéliumot hallgatták. Lehet, hogy megérintette őket a Szentlélek.” A gyilkosokat? Hogy érintette volna meg? Vért kívántak! – lázonghatnak sokan a missziói társaság levélnék idézett mondatai olvastán. Ám ők figyelmeztetnek: „Nem tudhatjuk. – Hiszen most még csak a történetük elejét ismerjük.”

Megdöbbenő ez az utolsó mondat, holott csak a hit bizonyossága fejeződik ki benne: a vértanúk áldozata nem hiábavaló. A mártírok vére ma ugyanúgy magvetéssé lehet, ahogyan régen, az apostolok korában, az üldöztetések idején.

„Erőt kaptok” – biztat Jézus. Ezért hihető, hogy az a három miszionárius ott Törökországban nem volt egyedül. Szenvedésükben mellettük állt, erősítette őket a Szentlélekisten. Ahogyan ő adott békességet Tilman feleségének, Susanne-nak is, hogy egy televíziós interjúban ki tudja mondani, megbocsát, nem akar bosszút. Egy rádiós így kommentálta az esetet: „Többet mondott a kereszténységről ez a mondat, mint ezer év alatt ezer miszionárius prédikációja.”

„Ellenben erőt kaptok, amikor eljön hozzátok a Szentlélek, és tanúim lesztek (...) egészen a föld végső határáig” – hangzik a teljes ígértet. Lehetséges, hogy a három miszionárius kegyetlen lemészárlása mégsem a végről szól, hanem egy ébredéstörténet kezdete? Könyörögiünk, hogy így legyen! Tudom, nehéz, de kérhetünk erőt attól, aki ezt az imádságot is ránk hagyta: „Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek.”

■ B. PINTÉR MÁRTA

HETI ÚTRAVALÓ

Szent, szent, szent a Seregek Ura, dicsősége betölti az egész földet! (Ézs 6,3)

Szentháromság ünnepe hetében az Úrmutató reggeli és heti igéi a Szentháromság örök Isten kijelentett titkáról szólnak; a szeráfok hangos éneke is az Úristen dicsőségét hirdeti. Tőlünk is megkérdezi a próféta: „Hát nem tudod, vagy nem hallottad, hogy örökkévaló Isten az Úr, aki teremtette a föld határait: kifürkészhetetlen az ő bölcsesége.” (Ézs 40,28; LK) Nikodémus ezt kérdezte Jézustól: „Hogyan születethetik az ember (felülről, újonnan), amikor vén?” Az Úr kérdése nekünk is szól: „Ha a földi dolgokról szoltam nektek, és nem hisztek, akkor hogyan fogtok hinni, ha majd a mennyiekről szolok nektek?” Jézus Urunk az ember üdvösségének a kérdését – „...hogy aki hisz, annak örök élete legyen őbenne...” – víztől és Lélektől való újjászületéshez, az ő keresztalálához s az Istenben való hithez kapcsolja (Jn 3,4.12.15). Péter szerint ez az ő irgalmas tette, mert „romolhatatlan magból születetek újjá, Isten élő és maradó igéje által” (1Pt 1,23)! Pál ajkán is felzeng az Úristen bölcsességét dicsőítő himnusz: „Bizony, tőle, általa és érte van minden: övé a dicsőség mindörökké.” (Róm 11,36) Luther így vall az Isten titkáról: „Micsoda vigasztalás ez! Vidámitás is meg a szívünket Istennel szemben; lám, a teljes Szentháromság mindegyik személye azon van, hogy a szegény, nyomorult embert a bűnből, halálból, ördög hatalmából megigazulásra, örök életre, Isten országába segítse.” A bálványok csupán emberek alkotásai, akik ezáltal a teremtményt imádják s szolgálják a Teremtő helyett! De „nincs hozzád hasonló, Uram! Nagy vagy te...” „Az Úr ereje alkotta a földet...” (Jer 10,6.12) Ő kiválasztott szolgáitól elvárja, hogy megismerjék, higgyenek benne, s tanúskodjanak róla a bálványok között. De Isten is bemutatkozik, és önkijelentése örök érvényű: „Én, én vagyok az Úr, rajtam kívül nincs szabadító.” (Ézs 43,11) Erről a szabadító Úrról tesz tanúságot Pál is az Areopágon: az ismeretlen Isten a Fiában ismerhető meg, s hozzá kell megtérni, „akit (Isten) erre kiválasztott, akiről bizonyágot adott mindenki előtt azáltal, hogy feltámasztotta a halálból” (ApCsel 17,31). A kegyelem Isten személyes ajándéka gyülekezete tagjainak, akik úgy élnek elhívásukhoz méltóan, azaz egységben, szeretetben és békességben, ha hitüket a Szentháromság Istenbe vetik, mert „egy a Lélek (...), egy az Úr (Jézus) (...), egy az Isten és Atyja mindenknek; ő van mindenek felett és mindenek által és mindenekben” (Ef 4,4–6)! Halála előtt a zsidók esti imádságát mondta el Jézus: „Kezre bízom lelkemet, te váltasz meg engem, Uram, igaz Isten!” (Zsolt 31,6) A szemtanú, a pogány százados Istent dicsőítette, és azt mondta: „Ez az ember valóban igaz volt.” (Lk 23,47) Jézus az igazság Lelkét ígérte tanítványainak, „hogy dicsőíttessék az Atya a Fiában”. A Fiú egy az Atyával – „Higgyetek nekem, hogy én az Atyában vagyok, és az Atya énbennem van...” (Jn 14,13.11) Vallhatjuk: „Hiszek benned, Istenemben (...) Atya, Fiú és Szentlélek! / Hiszem, veled célhoz érek, / Örökkön-örökké élek!” (lásd EE 251,1–9)

■ GARAI ANDRÁS

Egy formabontó rendező

Jézus azt akarja, hogy a szeretet rendezze át életünket. Hogy ne a régi, megszokott stílusban éljünk, már beidegződött szokásaink és a bevált játékszabályok szerint. Hogy a szeretet meglepően új, a magunk és mások számára is szokatlan rendezői felfogása érvényesüljön életünkben.

Ebben a rendezésben nem én vagyok a főszereplő, aki a reflektorok fényében tetszelegve kimondja a döntő szót, és tapsot várva áll a színpad közepén. A szeretet rendezésében nincs smink, jelmez, álarc. Az őszinteség a legfőbb kritérium. Nem mutathatók más vagy többet annál, mint aki vagyok. A szere-

tet még statisztának sem alkalmazza a farizeusokat.

Tündöklő magánszám helyett a szeretet rendezésében a kapcsolatokra kerül a hangsúly, amelyeket nem az érde, hanem a segítőkészség határoz meg. Az ilyen kapcsolatokban felértékelődnek, tartalmassá lesznek a pillanatok – és még az „elröppenő szavak” is. Az új stílusban nincs helye üres fecsegésnek. A mérgező, gyilkos szavak helyére jó szó kerül, amely segít, és gyógyítja a sebeket.

Jézus akarata szerint, a szeretet új rendezésében éljünk tovább!

■ MADOCSEI MIKLÓS

Menetjegyár-növekedés

„Csókolom, egy öt kilométeres kiegészítő bérletet szeretnék vásárolni!” „Tanuló vagy hallgatói bérletet?” „Diák bérletet.” „Olyan nincs! Egyetemista vagy középiskolás?” „Egyetemista.” „Akkor 1630 forint lesz.” „És csókolom, mennyi lenne, ha középiskolás lennék?” „500 forint...” – Ez a beszélgetés köztem és egy vasútállomás pénztárosa között játszódott le. Korábban elég lett volna a párbeszéd első mondata, és a kezembem tudhattam volna a bérletemet. Igaz, az még tíz kilométeres volt, de árban akkor is csak ötöde a most kifizetettnek. Pedig „csak” 17 százalékos emelkedés volt...

Azt mondták, hogy a felsőoktatásban részt vevő diákokra külön oda kell figyelni. A „jövő nemzedéke” ezt akkor örömmel fogadta. Aztán jött a tandíj, a megemelkedett kollégiumi díjak, az államilag finanszírozott helyek csökkentése, most meg a drasztikus jegyáremelés. Erre sokan még mindig azt mondják, hogy most jó egyetemistának lenni!

A vonatra felszállva elképzeltem, ahogy a hallgatók a vállukra veszik az Oktatási és Kulturális Minisztérium első emberét, majd együtt „Éljen május 1-je” felkiáltásokkal átvonulnak a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium elé. Ott a miniszter sportszert ingben, nyakkendő nélkül, helikopteréről köszönti a gyalogos egyetemistákat, és egy rövid időre leszál az épület elé, hogy fogadja a gratulációkat. Az utcában a bankok külön konstrukcióban hirdetik az egyetemistáknak szóló kedvezményeket. A diá-

SZÓSZÓRÓ

Ifjúságirovat-gazda: Györe Balázs

koknak hitelező központ táncos produkcióval osztja a hallgatóknak az aktuális hús-huszonöt ezer forintot. Minden nagyon idilli, a fiatalok felszabadultak, a közelgő vizsgaidőszak sem foglalkoztatja őket. Hazafelé minden diák megveszi a busz- és vonatjegyét, még marad pénze egy hamburgerre és üdítőre is. Felszáll a pontosan induló, tiszta, légkondicionált járatra, és a menetrendben megadott utazási idő leteltével leszál a tiszta váróteremmel és mellékkellyel ellátott célállomáson.

A gondolataim szétszédtek, amikor belépett a kocsinkba a kalauz. Bejelentette, hogy a biztonsági kábel, amely a pálya mellett párhuzamosan fut a sínnel, ismeretlenek megbontották, így csak lassan, fél-háromnegyed órás késéssel érünk be a pályaudvarra. „Gyorsabb, ha innen busszal mennek” – mutatott a buszmegálló felé. Sokan leszálltunk, és kocogva éppen elértük a beérkező autóbust. Épphogy felszálltunk rá, csukódtak az ajtók. Majd megszólalt egy hang: „Jegyeket, bérleteket kérem felmutatni!” „Tanulót vagy hallgatót?”

■ GYÖRE BALÁZS

Ugur Yuksel

Necati Aydin

a „hitelennel”, vagyis a keresztényekkel szemben; azt tartják róluk, hogy tanításukkal aláaknázzák az iszlám hitelt.

A prédikátor nem tudhatta, hogy a fiatalok – öt másik társukkal együtt – embertelen tervet készítenek elő Allah nevében. Kötelekkel, pisztollyal, késekkel felszerelve érkeztek a malatyai evangéliumi gyülekezet irodájába a szerda délelőtti bibliatanulmányozásra.

A misszionáriusok örömmel fogadták őket. Elkezdődött az alkalom. A beszámolókból rekonstruálható, hogy alig fogott bele Necati egy bibliai fejezet olvasásába, a fiúk rátámadtak. Őt is, majd a másik két miszionáriust is a székhez kötözték. Ezután elővették mobiltelefonjaikat, hogy áldozataik bántalmazását videóra vehessék.

Három órán át tartott a „foglyok” kínzása. Tilmant, a háromgyermekes családapát százötvenhatszor szúrták meg, Necatin, aki két gyermeket hagyott hátra, kilencvenkilenc vágott sebet ejtettek, a nőtlen Ugur összekaszabolt testén pedig meg sem lehetett számolni a késszű-

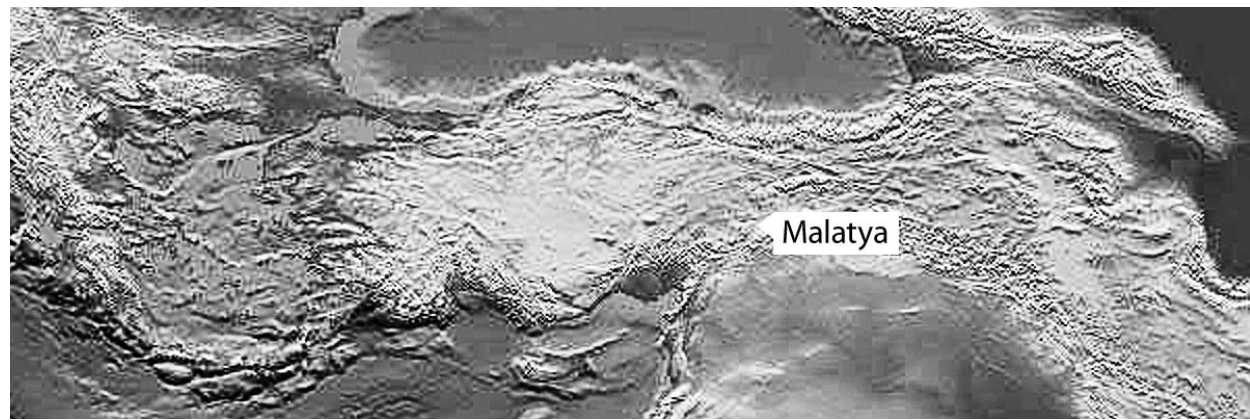
dók közül hárman megadták magukat, a többiek menekülni próbáltak. Egyikük az ereszcatornán igyekezett lemászni a harmadik emeletről, de leesett, és súlyos fejsérülést szenvedett. Valószínűsíthető, hogy ő volt a vezér. Gokhan felismerte, hiszen az imaórákon találkozott vele. Tudta a nevét: Enre Gunaydin.

Az intenzív osztályon eszméletlenül fekvő Enren kívül mind a kilenc fiatal előzetes letartóztatásban van. A hírek szerint fiatal korukra való tekintet nélkül terroristáknak kijáró büntetésben lesz részük.

***

Szakértők elemezni kezdték, mi állhat a tíz ifjú ember kegyetlenkedése mögött. Sokan a Tarikat felnőtt vezetőit okolják mint felbujtókat. A 2006 februárjában meggyilkolt katolikus pap, Andrea Santoro esetében is kimutatható volt, hogy a szervezet tagjai gyakran használnak fel ifjakat a merényletekhez, mert a fiatalok ráuk enyhébb büntetésre számíthatnak.

Mások a török média szerepét hangsúlyozzák, amely időnként nyilvánosan

Malatya

PEDAGÓGUSNAP APROPÓJÁN...

100 éve született pedagógusokra emlékezünk

Csaby Józsefné

A balatonfüred-dörgicsei és a balatonkali evangélikus gyülekezet tagjai a közel múltban Csaby Józsefné született Kovács Sarolta kántortanítóra emlékeztek születésének századik évfordulója alkalmával.

Kovács Sarolta 1907. február 12-én született Felsődörgicseken (édesapja, Kovács Sándor harmincöt éven át volt evangélikus igazgató-kántortanító). A győri tanítóképzőben szerzett tanítói diplomát, majd házasságot kötött élete hú párjával, Csaby József evangélikus lelkészrel.

Csaby József 1933-tól a dunaföldvári evangélikus gyülekezet lelkésze lett; feleségét az egy évvel később alapított evangélikus népiskola tanítójává és a gyülekezet kántorává választották. 1948-ban a dörgicsei anyagyülekezet hívta meg lelkészül Csaby Józsefet. Sarolta akkortól az ottani iskolának lett a tanítója, majd igazgató-tanítója. A házaspár generációkat tanított, nevelt – nem egyszerűen csak tudományra, hanem emberségre, hívő életre. Munkásságuk nyomán a lelki élet is megújult a gyülekezet-

ben. (Házasságukban Isten áldásaként két fiúgyermek született: Csaba és Sándor. Ők és gyermekeik is szülői-nagyszülői örökségként élik meg a zene szeretetét.)

Csaby Józsefnét több mint két évtizedes dörgicsei oktató-nevelő munkájáért, könyvtárosi tevékenységéért nemcsak a helyi közösség szerette és tisztelte, hanem hivatalos elismerést is kapott. Mindemellett igazi lelkesedés volt, aki egyházáért is sokat tett.

A hetvenöt éves korában elhunyt nagyszerű pedagógus temetésén az alapige Mt 5,8 volt: „*Boldogok a tiszta szívűek, mert ők meglátják az Istent.*” Férjével valóban hűségesen futották és harcolták meg a földi pályát, amit – többek közt – a dörgicsei evangélikus templom teljes renoválása és a gyülekezet lelki épülése is jelzett. Az Úrnak adunk hálát a szolgálatban példásan előttünk járt lelkész-tanító házaspár tartalmas életéért, szolgálatáért.

■ RICZINGER JÓZSEF
evangélikus lelkész

Csaba László lelkész-tanár

1907. április 9., Békéscsaba – 1991. május 29., Budapest

Csaba László Miklós evangélikus család hetedik gyermekeként született. Érettségét 1925-ben a Békéscsabai Ágostai Hitvallású Evangélikus Rudolf Főgimnáziumban tett, teológiai tanulmányait 1925–1929 között Sopronban folytatta a Magyar Királyi Erzsébet Tudományegyetem Hittudományi Karán. Lelkészsé 1929. október 7-én avatta D. Raffay Sándor püspök a Deák téri templomban.

A fővárosi gyülekezetnek 1934. augusztus 31-ig volt segédlelkésze, közben azonban – 1933 februárjától – a budapesti Királyi Magyar Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészettudomány Karának történelem-földrajz szakos rendes hallgatója lett. Nevesebb professzorai közül Mályusz Elemér történész és Cholnoky Jenő geográfus volt rá figyelemre méltó hatással. Történelem-földrajz szakos középiskolai tanári oklevelének kelte 1936. május 20. (Vallás tanár lelkészként már 1932. október elsejétől több székesfővárosi iskolában szolgált.)

Csaba László 1939 februárjában óradó tanárként került kapcsolatba a Budapesti Evangélikus Gimnáziummal. 1946-ban választották a fásori gimnázium rendes tanárává, és itt – az intézmény 1952. évi megszüntetéséig – evangélikus vallástant, földrajzot, történelmet, gazdasági és társadalmi ismereteket tanított. Ő volt az iskola exhortátora és az ifjúsági gyámintézet társelnöke. (Hit-

tant 1952 nyaráig a Budapesti Evangélikus Leánygimnáziumban is tanított.)

A gimnáziumi vallástanítás során nemcsak egyházi vonatkozású általános műveltséget adott át, de a keresztény hit

tudatos átélését, vallásos meggyőződésünk és szilárd lelki tartásunk életre szóló alapjait is közvetítette. A fásori gimnázium szellemiségét sugározta a közismereti tárgyak tanítása során is. Egyetemi színvonalú földrajz-, történelem- és közgazdaságtan-órái szintén életre szóló utatvalót adtak.

Számos tanártársával és diákjával egyetemben élete legfájdóbb, lélekbe marokló megpróbáltatása volt a Budapesti Evangélikus Gimnázium „hitlenségéből

fakadó” megszüntetése 1952-ben. Harminchét évnyi kényszerű élet után azonban megérhette az evangélikus gimnázium 1989. évi „feltámadását”, azaz újraindítását is.

A szeretett fásori alma materétől megfosztott pedagógust a XVI. kerületi Állami Corvin Mátyás Gimnáziumba helyezték, ahol 1967-ig, nyugdíjba vonulásáig tanított történelmet és földrajzot. Mátyásföldön is megálta a helyét, kiváló munkájáért többször kitüntették.

Csaba László Miklós 1944. június 1-jétől 1945. szeptember 25-éig főhadnagyi rangban tábori lelkészként szolgált. 1945-ben egy kórházvonalattal Ausztriába ment, ahol angol fogságba került, de lelkési hivatását folytathatta a fogoly honvédek között. A táborokat motorkekréppel látogatta. 1945 szeptemberében tért haza – családjához.

Hautzinger Etelka Veronikának, a nálánál négy évvel fiatalabb székesfővárosi tanítónőnek még 1934. október 27-én fogadott örök hűséget a Deák téri templomban, dr. H. Gaudy László szolgálatával. László fiúk 1935-ben, András 1938-ban, Gábor 1946-ban született. Mindhárom egyetemen végeztek. 1991-ben Csaba Lászlónak nyolc unokája volt, dédunokái születését azonban már nem élhette meg.

Isten kegyelméből több mint nyolc évtized adatott neki; életútja sokak számára példaértékű.

■ DR. VITÁLIS GYÖRGY

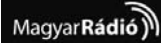
Felvételi felhívás

A Magyar Protestáns Tanulmányi Alapítvány felvételt hirdet Protestáns Felsőoktatási Szakkollégiumába. A Svábhegyen, kiemelt zöldövezeti környezetben, parkkal körülvett két épületben, egy fiú- és egy lánykollégiumban 50-50 diák nyerhet elhelyezést kényelmes, szobánként külön internetes kapcsolattal ellátott, fürdőszobás, egy- vagy kétágyas szobákban. A szakkollégiumról lásd bővebben: www.mpta.hu.

A szakkollégium az egyetemi vagy főiskolai képzésben jó tanulmányi eredménnyel részt vevő hallgatók protestáns szellemiségű szakmai képzéséhez kíván hozzájárulni. A szakkollégium célja, hogy a képzésben részt vevők egyetemi vagy főiskolai tanulmányaikon túlmenően delutánonként, esténként a szakkollégiumi képzés keretében szerezzenek ismereteket.

A szakkollégiumi tagságra pályázhat felsőoktatási képzésben részesülő egyetemi vagy főiskolai hallgató, valamint PhD-képzésben részt vevő hallgató. A 2007-ben érettségizettek is pályázhatnak!

A kollégiumról és a felvételi jelentkezéshez szükséges adatokról, kérjük, tájékozódjon a www.mpta.hu honlapon, illetve érdeklődhet az 1/274-5394-es telefonszámon is mindennap 9-től 13 óráig. A jelentkezés beérkezési határideje: 2007. június 11.

Evangélikus istentisztelet a Magyar Rádióban

Június 3-án, vasárnap, Szentháromság ünnepén 10.04-től istentiszteletet hallhatunk a Kossuth adó hullámhosszán Nagymányokról. Igét hirdet Schaller Bernadett lelkész.

ISTENTISZTELETI REND | 2007. június 3. – Budapest

Szentháromság ünnep. Liturgikus szín: fehér.

Lekció: Ézs 6,1–13; Róm 11,33–36. Alapige: Jn 3,1–15. Énekek: 41., 250.

I., **Bécsi kapu tér** de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; de. 10. (német, úrv.) Holger Manke, D. Szezik Imre; de. 11. (úrv.) Balicza Iván; du. 6. Bence Imre; II., **Húvösvölgyi út 193., Fehé** de. 10. (úrv.) Szalay Tamás; II., **Modori u. 6.** de. 3/4 II. Sztójánovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv., családi) Fodor Viktor; **Csillaghegy-Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv.) Mártonffy Marcell; **Óbudai, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. (úrv.): Újpest, IV., **Lebstock M. u. 36–38.** de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Káposztásmegyér, IV. Tóth Aladár út 2–4.** de. 9. (úrv.) Solymár Péter Tamás; V., **Deák tér 4.** de. 9. (úrv., családi) Cselovszky Ferenc; de. 11. (úrv.) Smidélusz Gábor; du. 6. Gerőfi Gyuláné; VII., **Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (úrv., családi, hálaadás a tanévért) Szántó Enikő; de. 11. (úrv.) Aradi György; VIII., **Üllői út 24.** de. fél 11. Kertész Géza; VIII., **Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Szpisák Attila; VIII., **Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Kertész Géza; VIII., **Vajda P. u. 33.** de. 9. (úrv.) Smidélusz András; IX., **Gát utcai római katolikus templom** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. fél 11. (úrv.) Smidélusz András; **Kerepesi út 69.** de. 8. (úrv.) Tamásy Tamásné; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Blázy Árpádné; de. fél 10. (úrv., családi) dr. Joób Máté; de. 11. (úrv.) Blázy Árpádné; du. 6. (vespera) Blázy Árpád; XI., **Németvölgyi út 138.** de. 9. Blázy Árpád; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Balicza Iván; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv., tanévzáró) dr. Bácskai Károly; XIII., **Kassák Lajos u. 22.** de. 10. (úrv.) Kendeh György; XIII., **Frangepán u. 41.** de. fél 9. Kendeh György; **Zuglói, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; du. 6. (úrv., Tamás-mise); XIV., **Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.); **Rákospalota, XV., Régi Főti út 75. (nagytemplom)** de. 10. (úrv.) Bátorvicsy Gábor; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. (úrv., tanévzáró, hálaadó) Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. (úrv.) Blatniczky János; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. (úrv.) Blatniczky János; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. (úrv.) Kósa László; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. (úrv.) Kósa László; **Rákoscsaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. (úrv.) Eszlényi Ákos; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. (úrv.) Eszlényi Ákos; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) Győri Gábor; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. (úrv.) Győri Gábor; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. (úrv.) Széll Bulcsú; XIX., **Hungária út 37.** de. 8. (úrv.) Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (úrv.) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. (úrv.) Endreffy Géza; **Názáret-templom, Mátrászentimre-Bagolyirtás** de. 11. (úrv.) Lackner Pál.

■ Összeállította: BODA SZUSZA

Az édenkertben jártunk

► **A dunaföldvári lutheránusok százéves, neogótikus stílusú templomukban tartják istentiszteleteiket. Lelkésziük, Molnár Iván, aki a teológia mellett más fakultásokon is gyarapította ismereteit, a tudomány szavával is hatni próbál. Nemcsak az egyházközösség, hanem a település közösségére is. Ottjártunkkor ez sikerült is neki: vallástudományi konferenciasorozatának idei alkalmán – május 8-án – a gyülekezeti létszámot meghaladó mértékben telt meg érdeklődőkkel az evangélikus templom.**

De miről is volt szó? Az előadás-sorozat „ötletadója” John A. T. Robinson. Az anglikán püspöknek 1963-ban jelent meg először – és egy év alatt négy kiadást ért el – *Honest to God* című könyve; az angol cím fordítása valahogy így hangzik: „Becsületesen Istenről”.

Becsületesen? Hogyan gondolja ezt a püspök? És hogyan gondolja ezt a dunaföldvári lelkész? Lehet egyáltalán becsületes nélkül? Nem szentségtörés ez?! Nos, érvelésük szerint minden kornak, filozófiának, gondolatrendszernek, de minden embernek egyénileg is megvan a saját istenképe. Azaz elgondolása, elképzelése arról, milyen is lehet, hogyan gondolkodhat, mit akarhat Isten, mi az, ami tetszik neki, és mi az, ami nem. Ezekben az elgondolásokban nagyon sok emberi, magunk krealet elem társul a bibliai igazságokhoz.

Ilyen „vesztélyeket” rejtett a dunaföldvári előadás-sorozat idejéig a „édenkert helyét?” Ezzel összefüggésben tudományos vizsgálódás tárgya lett az is, hogy miért nem maradhatott ott az első emberpár, illetőleg hogy mire utalnak a teremtéstörténet egyes szimbólumai.

Molnár Iván köszöntője után Lupták György, a Bács-Kiskun Egyházmegye esperese tartotta meg a bevezető előadást. „Milyennek képzeljük az Uristent?” – tette fel az alapkérdést. „Öreg ember, aki bárányfelhőkön ül, és látja a lábát? És ha mégsem ilyen, akkor csalódnánk?” Vajon hány olyan bibliai helyzet, személy és állítás van, melyeket másképp gondolunk? Az esperes nem csupán az est négy előadóját ajánlotta a jelenlévők figyelmébe, de javasolta azt is, hogy hazatérve majd ki-ki „eméssze” tovább magában az elhangzottakat, hogy jó eséllyel érthessen meg valamit az isteni tökéletességéből.

A tudós vendégek közül elsőként Grandpierre Attila csillagász állt a pulpitushoz. Az ősi magyar csillagkép-elnevezéseknek és a magyar népmese képi világának kapcsolatán keresztül arra világított rá, hogy mennyi mindent elfelejt az ember, amit régebben – még száz-kétszáz évvel ezelőtt is – a generációk továbbadtak egymásnak. A Sarkcsillag neve például „Boldogasszony Matulája” volt. (Látszólag e körül forog az egész csillagrendszer.) A Sarkcsillag maga is egy csillagkép, a Kis Göncöl része, mely – a Földről nézve – saját sarka körül forog. A népmesékben előforduló „kacsalábon forgó palota” innen vette a nevét. Egy másik népmesei képünk a „paraszat evő táltos paripa”, melynek csillagászati hasonmása a napfogyatkozásnál figyelhető meg: ilyenkor a napkorongot eltakarja a Hold, de a Nap szikrái – azaz a kitörések – jól láthatóak. Vajon az édenkert kapcsán vannak-e olyan titkok, melyeket ugyan ír a Szentírás, de nem tudjuk őket értelmezni, megfejteni?

Az édenkert földrajzi elhelyezkedésének lehetőségeit vizsgálta a következő előadó, Raj Tamás főrabbi. Az *Öszövétség* szerint az édenkertben „négy folyó feje” volt. És ez nem egyértelműen forrást jelent, sokkal inkább torkolatot. A megfelelő bibliai helyeken előforduló folyónevek eredete alapján az éden területét a mai Izrael északi részén és Libanonban kellene keresnünk. De vajon akkor a mai

földrészek ugyanott voltak-e, ahol ma vannak? Vajon melyek azok az elemek az édenkert történetben, amelyek egy korábbi, zsidó ősmonda hagyományaként kerültek Mózes első könyvébe? És hogy közelebb kerüljünk a zsidó nyelvi hagyományokhoz, még egy érdekes szövegtést adott Raj Tamás. Az *Adam* és az *Adama* szavak jelentése elgondolkodtató: az első az embert mint fajt, a második a megmunkalendő földet jelenti. Tehát az édenkertben nem henyletek, hanem munka folyhatott. Viszont akkor a tiltott gyümölcsestől a rossz tártult fel – és ezzel együtt a félelem is – az ember előtt.

Paulinyi Tamás pszichológus kutató az *emberi tudatosodás kihívásai* címmel tartotta meg előadását. Szerinte azzal, hogy az ember evett a jó és a rossz tudásának fájáról, egy olyan fejlődési útra lépett, melyen járva a régi világot elfelejtette, és ma is folyamatosan felejt. Az a „bőrruha”, melyet felvett, egy racionális, de egyben göröcs háló is viselőjén. „Az ősi édent öröközzük magunkban, de nem engedjük előjönni, hanem ragaszkodunk ahhoz a világhoz, amelyben felnőtünk. Mi most is egy gyönyörű, paradicsomi világban élünk, csak meg kell találnunk! Ez pedig nem a racionális viszonyokban rejlik, hanem az isteniben” – mondta az előadó.

Jókai Anna író a teremtmény felelősségét hangsúlyozta. Ez az, amit minden időben előtérbe kell helyezni, hiszen itt, az édentől keletre levő kiüzetésben is hinnünk kell a visszatérésben. Vissza az édenbe, vissza az Atyához. Előadását így zárta: „En hiszek abban a Lényben, aki megengedte, hogy élet virágozzék a Földön. És hiszek az emberi felelősségben, ami nem egyenlő a politikával, és hiszek a tudásban, ami nem egyenlő a materializmussal.”

Az előadás-sorozatot hivatalosan dr. Baráth Miklós, a szervező Dunaföldvári Evangélikus Egyházközösség felügyelője rekesztette be, ezután a gyülekezet szabadon beszélgethetett az előadókkal, akik műveiket is dedikálták.

■ IFJ. KÁPOSZTA LAJOS

ÉLJÜNK TERMÉSZETESEN!

Fűszer- és gyógynövények az egészség szolgálatában

► A nyers gyümölcsök jobbára önmagukban is élvezhetőek, a főzés nélkül is fogyasztható zöldségek jó része szintén. Az egészséges táplálkozásról szóló cikksorozatban eddig tárgyalt élelmiszercsoportok zöme azonban élvezhetetlen lenne, ha elkészítésükhöz (főzés, sütés) nem használnánk sót, friss és/vagy szárított fűszernövényeket. Amellett, hogy megízesítik az ételt – élvezetessé és változatosabbá téve az étkezést –, utóbbiak értékes hatóanyagaik révén váltják ki szervezetünkre gyakorolt jó hatásukat.

A fűszer- és gyógynövények különféle aromás anyagokat, illóolajokat, vitaminokat, színanyagokat, szerves savakat, ásványi anyagokat, természetes antibiotikumokat tartalmaznak. Természetesen nem erre gondolunk elsősorban, amikor egy-egy fűszert kézbe veszünk.

„Ahány ház, annyi szokás” – tartja a mondás. Naponta tapasztalhatjuk, hogy az emberi ízlés rendkívül széles skálán mozog. Vágyunk azokra az ízekre, illatokra, amelyek talán a régi, letűnt időköt idézik, amikor még a nagymama főztjét ettük. De mindenki más és más ízt talál igazán ínycsiklandónak.

Mindenképpen szükséges, hogy betartsuk a változatosság és a mértékletesség elvét, amikor a különféle fűszerekhez nyúlunk. Szegényes az a konyha, amelyik csak sót, borsot és paprikát használ. Ugyanakkor egészség helyett „betegséget eszünk”, ha mértéktelenül fogyasztunk belőlük. Különösen igaz ez a sóra, melyből Magyarországon sajnos az ajánlott mennyiség többszörösét fogyasztjuk, megterhelve ezzel szív- és érrendszerünket.

Ismerkedjünk meg új fűszerekkel! Használatuk által csökkenthetjük a sóbevitelt, és az sem mellékes, hogy majdnem mindegyikük emésztésjavító hatású is.

Gyógyteákat, borogatásokat, pakolásokat kisebb-nagyobb rendszerességgel mindannyian használunk; inhalálni is szoktunk. Sajnos általában csak akkor jutnak eszünkbe ezek a természetes, gyengéd gyógymódok, amikor az orvosok már nem használnak. A középkori szerzetesek kolostorkertjei máig híresek a bennük megtermelt és gyógyító céllal felhasznált fűszer- és gyógynövényekről. Keresztény emberként feltétlenül érdemes ma is magunk, családjunk, ismerőseink érdekében ezt a csodálatos tudástárházat feltérképezni és a bennük rejlő értékeket kiaknázni. A teák mellett érdemes kísérletezni a gyógylikőrökkel, fűszeres olajokkal és ecetekkel.

Végül nézzük meg – a helyhiány miatt természetesen a teljesség igénye nélkül –, hogy mely fűszer- és gyógynövények azok, amelyeknek nagy kár volna

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Bogdányi Mária
E-mail: ararat@lutheran.hu

mellőzni sütés-főzés közben, s amelyeknek egy részét otthon is természetjük (kiskertben, balkonládában)!

Hagyományos magyar konyha: petrezselyem, metélőhagyma, fokhagyma, majoránna, kakukkfű, vasfű, fűszerpaprika, kapor, torma, mustár. **Mediterrán világ:** bazsalikom, oregánó, tárkony, babérlevél, kömény, zsálya, édeskömény. **Keleti, ázsiai ízvilág:** gyömbér, kurkuma, Cayenne-bors, csili, szerecsendió, kardamom, koriander, csillagánizs. **Gyógynövények:** kamilla, levendula, borsmenta, citromfű, cickafark, csalán, édeskömény, zsurló. **Gyógyhatású zöldségek és gyümölcsök:** homoktövis, fekete bodza, áfonya, fekete ribizli, hársfa, cékla, fokhagyma, sütőtök.

Ne felejtjük el, hogy a szárított gyógy- és fűszernövények legfeljebb két évig tarthatóak el sötét üvegben, papírzacskóban. Időnként nézzünk szét a fűszertartókon, és selejtezünk, mert előszeretettel költöznek be oda „hívatlan vendégeink”, az élelmiszermolyok.

■ BOGDÁNYI MÁRIA

Fúrópajzsok az üdvösség útján?

Cím egy újság május 18-i számában: „Megkeresztelték”. De a megkeresztelt nem a című rágja, hanem majd a közetet, Budapest alatt. Míndezt tetézi, hogy egy névadó verseny alapján keresztelték meg.

Álljunk meg egy szóra! Jézus mondja: „Aki hisz, és megkeresztelkedik, üdvözül...” (Mk 16,16a), de egy metrófúrópajzs nem „aki”. Egy keresztelő pedig annyira nem névadó ünnepély, hogy ezt hangsúlyozandó a lelkész fennhangon megkérdezi a gyermek már meglévő nevét, közvetlenül mielőtt kiszolgáltatja neki a keresztelés szentségét.

Az újszilótték számára rendezett névadó ünnepség olyasféle relikvia egy letűnt korból,

mint a mendemondák szerint kátrányból készült csatos Bambi, a bizarr ízű ömlesztett csokis sajt és egyebek. Ahogy a kereszténység megtartott egyes pogány ünnepi időszakokat, csak egészen más tartalommal töltötte meg őket, az ateizmus ugyanígy a keresztény ünnepi alkalmakat igyekszik átértelmezni.

Nálunk egészen a hetvenes évekig a kereszténység fokozatos kihalásával számoltak. A karácsonyból fenyőfaünnepet faragtak. Manapság már mifelénk is karácsonyig, akarom mondani, a fenyőünnepig téblábol a Mikulás, ateista adventként lehet várni, hogy milyen fogyasztási cikkeket tesz az örökzöld alá.

A keresztelőt sem tüntették el teljesen, ha-

nem ateista módon átértelmezték, és lett belőle névadó. Hogy aztán, amikor a kis ateista felcseperedik, akkor a Miatyánk helyett majd azt imádkozhassa, hogy jöjjön el az ő saját országa, de még véletlenül sem a mi Atyánké.

Kétségtelen újdonság, hogy míg korábban a keresztény dolgokat ateista változatokkal igyekeztek elföldni, 1989 óta inkább a profán hétköznapi dolgokba keverik bele a kereszténységet: raktárakat szentelnek, metrófúrópajzsokat keresztelnek. Valójában ezzel is koptatva, esetenként neveltségessé téve a keresztény fogalmakat.

■ PRÖHLE PÉTER

EVÉL & LEVÉL & EVÉL & LEVÉL

Ágfalva és Loipersbach partnerkapcsolati szerződése

A két, egymástól légvonalban mindössze másfél kilométerre fekvő község evangélikus gyülekezete a trianoni határok meghúzása előtt összetartozott. Ágfalva volt az anyagyülekezet. Templomának méretei impozánsak – ennek oka, hogy régen Lépesfalváról és Bánfalváról a leánygyülekezetek az „anyához” jártak istentiszteletre. Aztán jött a sok évtizedes elzártság, amikor az „anyát” nemcsak hogy a lányától való elszakítottág miatt könnyek fojtogatták, hanem a kitelepítés során megfosztották többségükben azoktól, akik a helyi gyülekezet életében az anyai örömeiket, vagyis a jövőt is jelentették...

A kitelepítettekkel 1989 után erősödött meg a kapcsolat. A sok évtizedes elzártságot követően megnyílt a lehetőség arra is, hogy az egykori leánygyülekezettel – amely maga is „anyává” lett – ismét szorosabb kapcsolat épüljön ki. Súly Balázs ágfalvai–sopronbánsági és Jakob Kruse lépesfalvi lelkész intenzív, lelkes szolgálata az elmúlt években hidat épített gyülekezeti szinten, de egyúttal a két falu lakossága között is. Kapcsolatuk ezzel a Magyarországi és Ausztria közötti alapszintű regionális együttműködés példájává is vált.

Május 19-én délután az ágfalvi evangélikus templomban istentisztelettel kezdődött a szerződés-aláírási ünnepség. Ezen Herwig Sturm osztrák püspök és Gabnai Sándor, a Soproni Egyházmegye esperese köszöntötte a határ menti gyülekezetek tagjait és a vendégeket. Sturm püspököt a templom oltárképe ragadta meg, mert nevéhez (der Sturm=vihar) kapcsolódik a viharos tengert lecsendesítő Jézus szolgálata. Jézus sokszor csendesítette le a történelem viharában az övéi hajóját elnyelni akaró hullámokat.

FOTÓ: SÁGHY BALÁZS

A partnerkapcsolati szerződés aláírása a határon történt (képünkön). Köszöntőt mondott Manfred Koch szuperintendens, valamint a két polgármester: Gaál István és Herbert Tschürtz. Az ünnepen közreműködött a lépesfalvi Heimatklänge zenegyulek fúvószenekara – nemcsak hangulatos keretként, hanem záróénekünket is kísérvé, hálánk kényelvély kifejezéséért („Áldjad, én lelkem...” – „Lobe den Herren...”).

Végül a lépesfalvi gyülekezet vendégei lehettünk, ahol az egykori leánygyülekezet nemcsak az „anyát” látta vendégül terített asztalok mellett, hanem a helyi lelkész (egykori soproni lelkészársam) és felesége (volt konfirmandusom) a régi szeretettel fogadta a kissé távolabbi szomszédot is.

Évtizedek elzártsága után az egymás felé nyitottság szép jelképe volt, amikor a két szomszédos gyülekezet átadta egymásnak temploma kulcsának a másolatát, hogy bármikor beléphessenek a másik templomba, és testvéri közösségben lehessenek egymással.

Imádkozzunk azért, hogy a példaadó szerződés munkálja az elzártságból szabadultak háláját, a bénító határt áttörő nyitott szeretetet, valamint a kulcsfontosságú tények: a szívbeli béke és az igazságosság érvényesülését a szomszédok között – ezzel közvetítve a Szentlélek tisztító erejét szennyezett világunkban, közösségi kapcsolatunkban.

SIMON JÁNOS

Szolgálat határokon kívül

A Tokaj-Hegyalján végzett lelkészi szolgálathoz nem szab határt a határ. A szomszédos Szlovákia területén található egy magyar falu, Nagytárkány. A Borsod-Hevesi Egyházmegyének a Hernád folyótól keletre eső területére kihelyezett beosztott lelkész (e sorok írója) e falu evangélikus templomában a helyiek anyanyelvén is hirdetheti feltámasztott Urunk evangéliumát.

Sokan kételkednek abban, hogy az Úr ma is építi a házat, pedig így van. Május 20-án érezhető volt Isten Szentlelkének építő jelenléte a nagytárkányi evangélikusok felemelő ünnepén. Egy testvérpár ekkor tett bizonyosságot arról a szándékáról, hogy az evangélikus egyházhoz akar tartozni. A konfirmációi

istentiszteleten aktívan vett részt a területileg illetékes szlovák lelkész, Jan Menyik is; az úrvacsoraosztásban segédkezett. Az alkalmat Nagy Zoltán helyi református lelképásztor és felesége is megtisztelte jelenlétével.

A konfirmációi istentisztelet végén a köszöntések következtek, majd a nagymihályi evangélikus gyülekezet kórusának kvartettje dicsérte szlovák nyelven az Urat. Ezután gazdagdon megerített asztal mellett folytatódott az ünneplés. A vacsora alkalmával pásztorok és pásztoroltak, szlovák és magyar ajkú hívek alkotott asztalközösséget, és jól ismert – a reformátusokkal közös – énekeink hangzottak egyszerre két nyelven.

■ LÁSZLÓ MILÁN

A BÉRES EGÉSZSÉG HUNGARIKUM PROGRAM E HAVI TÉMÁJA:
A PREVENCIÓ

Megelőzés – de mi is az?

Akkor mondhatjuk valakiről, hogy egészséges, ha nemcsak testileg, hanem lelkileg is az. Ahogy az egyházak az emberek lelki egészségét építik, úgy a Béres a testi egészségünkért próbál tenni. A Béres Egészség Hungarikum Program azért jött létre, hogy Magyarország Európa egyik legbetegebb nemzetéből az egyik legegészebbé válhasson. Első lépésként egy reprezentatív kutatással felmértük, mennyire egészségtudatosak a magyarok. Most induló „felvilágosító” rovatunkban havonta körbejárunk egy-egy sokakat érintő betegséget. Célunk, hogy a témában jártas orvos szakértők segítségével eloszlassuk a felmérés eredményeiből is kirajzolódó tévhiteket, és irányítóként segítséget nyújtsunk az egészségmegőrzés területén való eligazodásban.

E havi témánk a prevenció.

Az, hogy az egészség érték, többé-kevésbé rögzült már a fejünkben, de azal kapcsolatban, hogy miként kellene megőriznünk, sokunknak csak halvány

elképzelésünk van. A kutatásban részt vevő válaszadók tisztában voltak azal, hogy a betegségmegelőzés érdekében főként önmaguk tudnának tenni, pár kérdéssel később viszont már 55%-uk gondolta úgy, hogy az egészség anyagi körülmények függvénye, 35%-uk pedig az országos egészségügyi ellátórendszert hibáztatja a magyar lakosság siralmas állapotért. Az igazság az, hogy az emberek nagy része abszolút nem foglalkozik a betegségek megelőzésével. A kutatásban megkérdezettek 55%-a még sosem hallotta azt a kifejezést, hogy prevenció, annak ellenére, hogy majdnem tíz éve árad felénk az információ arról, hogy miként előzzük meg a betegségek kialakulását.

Mi is az a prevenció?

A legtöbben a prevenció vagy megelőzés szó hallatán az egészségügyre, ezen belül a szűrővizsgálatokra asszociálnak, pedig a prevenció valójában ennél sokkal többet jelent! A megelőzésnek három szintje van. Például a csonttritkulás primer prevenciója – a fiatal fel-

ttkor végéig terjedő idősokban – a maximálisan elérhető csonttömeg kialakítása helyes étkezéssel és mozgással. Tehát az elsődleges megelőzésről mondható el leginkább az, hogy a tényleges egészségmegőrzést szolgálja. A másodlagos prevenció a szűrés, például a csontsűrűség-vizsgálat, a kóros eltérések kimutatása. A harmadlagos prevenció a már meglévő csonttritkulás esetében a patológias törések megelőzésére irányul.

Örizzük meg egészségünket! Megéri!

Tévtúton jár az, aki nem hisz a prevenció jelentőségében. A szívkoszorúér-betegség halálozási arányának csökkentésében például kétharmad részben van szerepe a megelőzésnek, és csak egyharmad részben a legmodernebb terápiás eljárásoknak!

A Béres Egészség Hungarikum Program prevencióval kapcsolatos kutatási eredményeit kommentálta: dr. Gajdács Ágnes, a Magyar Orvosi Wellness és Prevenció Társaság elnöke

Megrendelőlap

Ezennel megrendelem az Evangelikus Életet

egy hónapra: 780 forintért

fél évre: 4680 forintért

három hónapra: 2340 forintért

egy évre: 9360 forintért

Név: .....

Cím: .....

A fenti előfizetési díjak belföldre érvényesek!

Kérjük, a szelvényt NYOMTATOTT NAGYBETŰKKEL töltsd ki, és küldje vissza az alábbi címre:

Evangelikus Élet szerkesztőség, 1085 Budapest, Üllői út 24.

(A borítékra szíveskedjék ráírni: „Előfizetés”.)

A szelvényt az 1/486-1195-ös faxszámra is elküldheti.

Kérjük, hogy esetleges kérdéseivel, az előfizetéssel kapcsolatos problémáival keresse Vítális Juditot az 1/317-1108-as vagy a 20/824-5519-es telefonszámon.

Előfizetéssel kapcsolatos e-mailjét a judit.vitalis@lutheran.hu címre küldheti el.

HÍREK, KÖZLEMÉNYEK, ESEMÉNYEK

A Keresztény Ökumenikus Baráti Társaság következő programján dr. Lenhardt Vilmos tart előadást *Az egyház társadalmi tanításának új kompéndiumáról* címmel június 4-én, hétfőn este 18 órakor a Háló szervezet előadótermében (Budapest V., Ferenciek tere 7-8. III. lépcsőház II. emelet). Mindenkit szeretettel vár az elnökség!

A budahegyvidéki evangélikus templomban (Budapest XII., Kék Golyó u. 17.) június 10-én, vasárnap 18 órakor Szeitl Zita budakeszi kántor orgonahangversenyére kerül sor. Műsoron D. Buxtehude, J. S. Bach, F. Mendelssohn és O. Messiaen művei. Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

Az *EVÉLET* lefűzéséhez néhány szám hiányzik 1999-ből, 2000-ből. Aki tud segíteni, kérem, írjon vagy telefonáljon! Cserélni is tudok. Tóth Csaba, 8960 Lenti, Zrínyi u. 8.; tel.: 92/351-093.

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem felvételt hirdet a 2007/2008-as tanévre nappali tagozaton 3 éves doktori (PhD-) képzésre egyetemi hittudományi végzettséggel rendelkezők részére. A jelentkezési lap az EHE rektori hivatalában (1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3.; tel.: 1/469-1051) szerezhető be. Meghosszabbított jelentkezési határidő: 2007. június 15.

Fogadóórát minden hónap első hétfőjén tartom. Mindenkit szeretettel várok délután három órától öt óráig a Déli Egyházkerület székházában (1088 Budapest, Puskin u. 12.). Erős vár a mi Istenünk!

Radosné Lengyel Anna
országosfeligyelő-helyettes,
a Déli Egyházkerület felügyelője

Roszik Gábor evangélikus lelkész, otthonigazgató (telefon: 20/824-7621) szeretettel várja jelentkezésüket a közelmúltban Gödöllőn igényesen megépített és megnyílt Tessedik Sámuel Idősek Otthonába. Érdeklődni lehet még Bódiné Robotka Erika vezető ápolónál a 20/824-7620-as telefonszámon. „Jöjjetek éhhozzám mindnyájan, akik megfáradtatok (...), és én megnyugvást adok nektek.” (Mt 11,28)

APRÓHIRDETÉS

Keresünk Budapesten vagy a közelében (max. 25-30 km) családi házat 60-70 nm lakóterülettel, kerttel, jó közlekedéssel, 8 és 15 millió Ft között. Felújítandó vagy bővíthető ház is érdekel. Tel.: 20/824-8282.

A pilisi Izsópka evangélikus gyermekkórusról látható a **Magyar Televízió egyes programján** június 3-án 10.40-től. Ismétlés ugyanazon nap 13.40-kor az m2-n. Az izsóp gyógynövény, amely gyógyítja a testet. Az Izsópka pedig egy olyan kórus, amely a lelket gyógyítja és tisztítja – vidámsággal, gyermekhanggal, szeretettel.

Országos Félé- nap

A Félé- Evangélikus Diakonissza Egyesület történetében először rendezzük meg június havának második napján az országos Félé- napot. Helyszíne Budapest XII. kerületében a budahegyvidéki evangélikus gyülekezet temploma (1122 Budapest, Kék Golyó u. 17.). A program a korábban közlőthöz képest változott!

PROGRAM

- 10.00: Istentisztelet: Ittész János püspök
- 10.45: Félé- az első diakonissza szolgálatának továbbélése hazánkban és a világban: dr. Fabiny Tibor egyháztörténet-sz. professzor
- 11.30: Lesz-e evangélikus kórház? – Dr. Cserháti Péter orvos
- 12.30: Ebédszünet (a gyülekezet helyiségeiben szerény vendéglátás)
- 13.30: Emlékek az egyesület életéből: Taschner Erzsébet főnöksasszony-helyettes
- 14.15: Vendégek, közöttük a finn Siilinjärvi – leendő testvérgyülekezetünk – képviselőinek bemutatkozása
- 15.00: Kávészünet
- 15.30: Filmvetítés, Bagolyirtás és a Siló szolgálatának ismertetése, új Félé- könyvek bemutatása
- 16.15: A szerzetesi életforma létjogosultsága a Kr. u. 21. században: dr. Deák Hedvig Domonkos-rendi nővér
- 17.00: Záróhítát: Veperdi Zoltán

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból június 3-tól június 10-ig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
9.50 / mtv Örömhír (26') 10.04 / Kossuth rádió Istentisztelet közvetítése Nagymányokról, az evangélikus templomból Igét hirdet Schaller Bernadett lelkész. (56') 10.40 / mtv Az Izsópka gyermekkórus (ism.: 13.40, m2) (15') 12.15 / Duna Tv Élő egyház (26') 13.35 / Duna Tv Beáta és az ördög (magyar játékfilm, 1940) (82') 13.55 / m2 Csontváry – avagy a világhódító hun (tévéjáték) (75') 16.00 / PAX Alpha-kurzus. Hogyan tudok ellenállni a gonoszoknak? (46')	12.15 / RTL Klub Visszatérés a titkok kertjébe (német-angol-amerikai családi film, 2001) (94') 13.30 / Kossuth rádió Erős vár a mi Istenünk! Az evangélikus egyház felőrája 14.00 / Bartók rádió HangjátékTér Ottlik Géza írásaiból 20.20 / Duna Tv Vámos Miklós Klub (2006) 10/8. rész: Gryllus Vilmos (50') 20.25 / PAX (premier) Erőviszonyok (dokumentumfilm) (32') 22.15 / Duna Tv Falurombolás? (magyar dokumentumfilm, 2006) (86')	12.00 / Bartók rádió Az Osztrák–Magyar Haydn Filharmonia piñködsi hangversenye (ism.) (95') 13.30 / Kossuth rádió Tanúim lesztek! A római katolikus egyház felőrája 14.06 / Kossuth rádió Kultúrkör – irodalomról, kultúráról (54') 18.50 / m2 Mátyás, a sosem volt királyfi 2. rész (40') 20.00 / PAX Mit ér az ember, ha jótékonykodó? Nyírk István (40') 20.40 / m2 2 ember Vámos Miklós műsora Bereményi Géza és Eperjes Károly világa (55')	9.20 / Duna Tv A Keresztény Múzeum kincsei Matteo di Giovanni: Madonna gyermekével és két angyallal (magyar ismeretterjesztő sorozat, 2006) (10') 10.40 / Duna II. Autonómia „Vár állott...” (2001) (61') 13.30 / Kossuth rádió „Te benned bíztunk eleitől fogva...” A református egyház felőrája 14.35 / Duna Tv Alternatív pedagógiák Alternatív Közgazdasági Gimnázium (magyar dokumentumfilm-sorozat) (60') 16.00 / PAX Az élet nagy kérdései Mi az igazság Istenről? (15') 17.00 / Duna II. Autonómia Törzsasztal. Az öregség (56')

CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
8.10 / Duna II. Autonómia Amiről a kövek mesélnek Szentés (magyar ismeretterjesztő sorozat, 1999) (21') 8.20 / Duna Tv Élő egyház (26') 9.02 / m2 Kerek és lépések. 20/1. rész: Indulás a Sárközbe (43') 9.45 / m2 Az Árpád-kor templomai (10') 14.10 / m2 Apátságok és kolostorok – Kelet-Európa kolostorai (holland dokumentumfilm-sorozat) (25') 14.40 / PAX Mit ér az ember, ha erdélyi magyar? Borzasi István (25') 22.10 / m2 Munkácsy inasa (magyar dokumentumfilm) (60')	9.00 / PAX Titokzatos Erdély (útifilm) (55') 10.20 / Duna II. Autonómia Köbe zárt örökségünk Erdélyi műemlékvédelem (2001) (41') 14.40 / PAX Mit ér az ember, ha sebes? Dr. Jassó András (20') 19.00 / PAX (premier) Miklós-naptól hamvazószórdág Átkelés a nyugati átjárón 1. rész (58') 20.00 / Duna II. Autonómia Valóság-képek Cigányút (magyar dokumentumfilm, 1998) (55') 20.05 / Kossuth rádió Aranyemberek Szakonyi Károly (ism.) (30')	9.20 / Duna Tv Pingvinek és emberek (francia dokumentumfilm, 2004) (52') 12.00 / Bartók rádió Kocsis Zoltán jótékonyági hangversenye a Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat javára 12.15 / Duna Tv Isten kezében Csoda a természetben (26') 13.25 / Duna Tv Viszlát, Mr. Chips (amerikai zenés filmsorozat, 1969) 1. rész (73') 19.00 / PAX (premier) Miklós-naptól hamvazószórdág Átkelés a nyugati átjárón 2. rész (62') 20.40 / m2 Menzel meséi. Sörgyári capriccio (cseh film, 1980) (94')	8.30 / Civil rádió Evangélikus félóra az Evangélikus Missziói Központ szerkesztésében 9.50 / mtv Evangélikus magazin (ism.: m2, 12.55) (26') 10.00 / Duna Tv Istentisztelet. Csángó mise (60') 12.20 / Duna Tv Élő egyház (26') 13.25 / Duna Tv Viszlát, Mr. Chips (amerikai zenés filmsorozat, 1969) 2. rész (68') 15.05 / Kossuth rádió Tetten ért szavak (10') 19.00 / PAX (premier) Miklós-naptól hamvazószórdág Átkelés a nyugati átjárón 3. rész (56')

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Erőm és énekem az Úr, megszabadított engem. Zsolt 118,14 (Ef 3,7; Jn 3,1-8/9-15; Róm 11,32/33-36; Zsolt 111) Sosem felejttem el azt a napot, amikor éveig tartó tépelődés, kínlás után végre megértettem: Isten engem is szeret, én is fontos vagyok neki. Hosszú, mélységeket feltáró beszélgetés volt mögöttem, akkor és ott nekem szólt az örömhír: „Isten a Krisztusért megbocsátotta minden bűnöd.” Ekkor éltem át először, mi is a bűnőktől való szabadulás. Az autóban hazafelé egyfolytában énekeltem: „Olyan örömet, mint a forrás, kaptam tőled, Istenem!” Boldoggá, könnyű léptűvé az életünk csakis a személyes bűnbocsánat átélése által lesz. – Jöjj, énekeljünk együtt!

Hétfő

Jézus így szólt tanítványaihoz: „Mit féltet, ti kicsinyhitűek?” Mt 8,26a (Ézs 43,16; Jer 10,6-12; 1Móz 27,30-40) Kémleljük életünk égboltját; hol innen tűnik föl egy sötét felleg, hol amonnan rémiszt valami vihar előszele. Kezünk összeszorul, térdünk remeg, mert csak a felsejülő rosszat látjuk. Pedig Jézus ott van a felhő mögött, megbúvik a szélviharban is, ura az elemi erőknek. Hatalmasabb emberlétünk megpróbáltatásainál is. Mégis félünk. Mert nem vesszük észre őt. A koporsó mellett is a földet vagy a cipőnk orrát nézzük. Pedig ha fölfeléb néznénk, ölelkezhetne a tekintetünk, az övé és a miénk. Jézus eloszlatja félelmeinket. „...a teljes szeretet kiűzi a félelmet.” (1Jn 4,18) – Engedd magad szeretni!

Kedd

Az Atya szabadított meg minket a sötétség hatalmából, és ő vitt át minket szeretett Fiának országába. Kol 1,13 (Bír 10,15; Ézs 43,8-13; 1Móz 27,41-28,9) Régi emlék: katonaként első éjszakai őrségem. Vállamon a fegyver, rovom a köröket. A közeli hatalmas szemétkupacban valami örökké mozog. Szívem a torkomban dobog. Magamat is bátorítva kiáltom: „Állj! Ki vagy?” Kis csönd, és semmi válasz. Majd újra a mocorgás. A hős katonára kiált: „Állj vagy lövök!” Az eredmény ugyanaz. Soha annyira nem örültem a kelő nap sugarainak... És végre felismertem a laktanya macskáit, a zaj forrását. A sötétség körülfon, megkötöz. Önerőből nincs szabadulás. Isten napfénye oszlatja el a homályt. A mi napunk Jézus. – Járj az ő világosságában!

Szerda

Eltávolítottam testükből a kőszívet, és hússzívet adok nekik, hogy rendelkezéseim szerint éljenek, törvényeimet megtartsák és teljesítsék. Ez 11,19-20a (Róm 2,10; ApCsel 17,16/22-34; 1Móz 28,10-22) Idegenben segítséget kérek valakitől. „Ez az Ön problémája, oldja meg!” – utasít el kurtán-furcsán. Új idők jól hangzó érve, lerázhatom vele a kéretlen problémát. Isten gyermeke ilyet nem mond. Mert számomra a másik ember problémája, amint megismerem, az én gondomra is lesz. Mi lett volna, ha Jézus is ezt mondta volna nekünk elrontott életünkre?! Isten gyermekét érző szívéről is meg lehet ismerni. – Tényleg, mit is mondtál ma az ajtódon kopogtató cigánynak?

Csütörtök

Simon Péter megszólalt, és így felelt: „Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia.” Mt 16,16 (Ézs 54,5; Ef 4,1-7; 1Móz 29,1-14a) Hosszabb vonatítón könnyen beszélgetésbe lehet elegyedni idegenekkel. „Foglalkozása?” – kérdi a másik. Hát mi volnék, lelkész. Kerek szemek merednek rám sok esetben. Pedig ma ez a biznyságtétel. Ha kérdeznék, válaszolok. Elmondom magamról, ki nekem Krisztus. Oly korban élünk, amikor ugyanúgy nem dicsőség kereszténynek lenni, mint korábban. Ma is megszólítottak vagyunk. Ma is időszerű elmondani, Krisztus az én Uram és Megváltóm, aki egyetlenként segíthet a világ baján. – Ugye, ha megkérdeznének, te sem hallgatnál?

Péntek

Amit pedig szóltok vagy cselekesztek, mind az Úr Jézus nevében tegyétek, hálát adva az Atya Istennek általa. Kol 3,17 (Zsolt 116,12; Lk 23,44-49; 1Móz 29,14b-30) Theo Sorg német evangélikus püspök írja egy könyvében: olyanok a mai ígéhirdetők, mint amikor a gyerekek a parkban rabló-pandúrt játszanak, a kezükből pisztolyt formálnak, és a szájjukkal pufogatnak, puff-puff! Ahogyan az ilyen lövöldözés is erőtlén és hatástalan, ígéhirdetéseink is erőtlének (és hatástalanok). Mert gyakran csak lecke-fölmondás vagy szép előadás, amelyben nincs jelen Isten ereje. Mert hiányzik a személyes meggyőződés, nincs mögötte az átélt, megharcolt hit. Az Úr Jézus nevében csak az tud szólni, tenni, akinek a szívébe beköltözött a Megváltó. – Lehet, hogy ezért ürülnek ki szép lassan templomaink?

Szombat

Van nekünk Istenünk, akit mi tisztelünk: ő ki tud minket szabadítani az izzó tüzes kemencéből! De ha nem tenné is, tudd meg, ő, király, hogy mi a te isteneidet nem tiszteljük, és nem hódolunk az arany-szobor előtt. Dán 3,17-18 (Róm 8,34; Jn 14,7-14; 1Móz 31,1-7.14-32) Martin Niemöller egykori német teológus, majd evangélikus lelkész, a dachau koncentrációs tábor túlélője után szabadon: amikor jöttek a náciok, és elvitték a kommunistákat, hallgattam, mert nem vagyok zsidó. Amikor jöttek, és elhurcolták a katolikusokat, hallgattam, mert én evangélikus vagyok. És amikor a végén értem jöttek, már nem volt senki, aki szólt volna értem. – Adjon nekünk bátorságot az Isten, hogy ki tudjunk állni mellette, és minden helyzetben megálljunk hitünkben. És ne hallgassunk, amikor kiáltani kell!

■ LUPTÁK GYÖRGY

Evangélikus Élet

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ HETILAPJA

E-mail: evelet@lutheran.hu
EVÉLET on-line: www.evelet.hu
Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195. Szerkesztőség-vezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). Szerkesztésigények (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vitális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sander.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: Huszár Mariann (mariann.huszar@lutheran.hu). Tervező-szerkesztő / Evélet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu). Főmunkatárs: Gazdag Zsuzsanna (zsuzsa.gazdag@lutheran.hu).

Rovatvezetők: Hafenschér Károly (kf) – Ige+hirdető (karoly.hafensch@lutheran.hu), Kendek K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendek@lutheran.hu), Köhát Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghegyi@lutheran.hu).

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518, fax: 1/486-1229. Felelős kiadó: Kendek K. Péter (peter.kendek@lutheran.hu).

Nyomdai előállítás: Szikra Lapnyomda Rt. Felelős vezető: Máthé Sándor vezérigazgató E-mail: szikra.kervigh@szikralapnyomda.hu

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön negyed évre 2340 Ft, fél évre 4680 Ft, egy évre 9360 Ft, szomszédos országba egy évre 31 900 Ft (123 euró), egyéb külföldi országba egy évre 37 200 Ft (143 euró).

Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokot tudjuk az azt követő hónap elsőjével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő delutáni lapzáratok kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.